

ZEERMAKKELIJK

Audit

Project Passend onderwijs Hoogbegaafde leerlingen

Samenwerkingsverband
Passend Primair Onderwijs Haaglanden

Leiden, 5 april 2022

Dr. Willy de Heer

Impressum

Titel:

*Audit Project Passend onderwijs Hoogbegaafde leerlingen
Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Haaglanden*

Auteur:

dr. W. de Heer.

Van *Zeer Makkelijk* te Leiden, <https://zeermakkelijk.nl>

Copyright :

Gebruik en overname van de teksten, ideeën en resultaten uit deze publicatie is vrijelijk toegestaan, mits met bronvermelding.

5 april 2022

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1 Samenvatting	4
2 Inleiding	5
2.1 Aanleiding	5
2.2 Doel- en vraagstelling onderzoek.....	5
2.3 Operationalisering	6
2.4 Onderzoeksopzet en verantwoording	7
2.4.1 Onderzoekseenheid.....	7
2.4.2 Onderzoeksmethode.....	8
2.4.3 Informatiebronnen.....	8
2.4.4 Verantwoording onderzoek.....	9
2.5 Leeswijzer	9
3 Aanbod C+ groepen 2020-2021	10
4 Projectdoelen	12
4.1 Startsituatie en kenmerken	13
4.2 Relevante gebeurtenissen	16
4.3 Ontwikkeling.....	17
4.3.1 Methode van gegevensverzameling	17
4.3.2 Ontwikkeling individuele leerlingen	18
4.4 Beantwoording tweede deelvraag.....	34
5 Uitwerking aanbod.....	36
5.1 Koppeling aanbod aan ontwikkelingsgebieden	37
5.2 Uitwerking aanbod	40
5.3 Totaaloverzichten per ontwikkelingsgebied	46
5.4 Beantwoording derde en vierde deelvraag	54
6 Conclusie en aanbevelingen	56
6.1 Conclusies.....	56
6.2 Aanbevelingen	58
6.3 Beantwoording vraagstelling	61

1 Samenvatting

In sbo “De Bonte Vlinder” zijn bij wijze van pilot C+ groepen gevormd voor hoogbegaafde risicoleerlingen en dubbel bijzondere leerlingen die om verschillende redenen uit het onderwijs (dreigen te) vallen. In deze audit staat het resultaat en daarmee de kwaliteit van het specialistische onderwijsaanbod in de C+ groepen centraal om na te gaan of continuering hiervan na afloop van de pilot (na 2022) gewenst is.

Doel van de audit is om inzicht te verkrijgen in het effect van het aanbod in de C+ groepen van De Bonte Vlinder op de hoogbegaafde leerlingen die hiervan gebruik maken.

Als onderzoeksmethode is gekozen voor een ‘productaudit’. Hierbij wordt het resultaat en daarmee de kwaliteit van het specialistische onderwijsaanbod in de C+ groepen van De Bonte Vlinder beoordeeld, waarbij vooral wordt gelet op die kenmerken en eigenschappen van het aanbod die voor de hoogbegaafde leerlingen van belang zijn. Het onderzoek heeft plaatsgevonden op basis van vele door SPPOH geleverde informatiebronnen en een focusgroepbijeenkomst.

In de audit is de volgende vraagstelling onderzocht:

Welk effect heeft het aanbod in de C+ groepen (groep 2, schooljaar 2020-2021) van De Bonte Vlinder op hoogbegaafde leerlingen en hoe kan dit aanbod worden geoptimaliseerd?

Het aanbod in de C+ groepen (groep 2, schooljaar 2020-2021) van De Bonte Vlinder heeft een (zeer) positief effect op de leerlingen. Dit effect is bereikt ondanks de moeilijke startsituatie van de leerlingen en zware stempel die Covid-19 heeft gedrukt op het schooljaar.

Wat betreft hun cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling hebben alle leerlingen zich goed ontwikkeld of in ieder geval (grote) verbeteringen laten zien. Vooral de scores op spraak-taal- en rekenniveau zijn uitstekend, maar ook de scores op sociaal-communicatief en (senso-)motorisch niveau zijn sterk verbeterd.

Het aanbod in de C+ groepen is voor veel van de leerlingen passend, maar niet voor alle. Zes leerlingen geven aanwijzingen dat zij baat hebben bij aanpassingen in het aanbod.

Op basis van het onderzoek worden de volgende aanbevelingen gedaan:

1. Continueer de C+ groepen
2. Stel een helder vervolg-plan van aanpak op;
3. Zorg voor evenredige verhouding jongens – meisjes;
4. Zorg voor meer cognitieve uitdaging
5. Wees alert op slaapproblemen door stress;
6. Leer helpende gedachten aan;
7. Voorkom vastlopen van leerlingen door preventie.

2 Inleiding

Ingegaan wordt op de aanleiding voor de audit, de doel- en vraagstelling, operationalisering van de begrippen en de onderzoeksopzet en -verantwoording. Afgesloten wordt met een leeswijzer,

2.1 Aanleiding

Het Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Haaglanden (SPPOH) ondersteunt haar ruim 200 scholen bij het realiseren van passend onderwijs. In 2018 heeft SPPOH onderzocht of er behoefte was aan passend onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen. Ook is het (gewenste) aanbod in de regio in kaart gebracht. Uit dit onderzoek bleek dat het aanbod voor deze leerlingen onvoldoende samenhangend was (SPPOH 2019, p. 4).

SPPOH heeft daarop in samenwerking met de scholen een projectplan opgesteld met het doel om in de regio een dekkend aanbod van passend onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen te realiseren. Het project wordt aangestuurd vanuit SPPOH en voor 50% gefinancierd uit de begrotingen van SPPOH en de scholen. De overige 50% wordt bekostigd uit de subsidieregeling van het ministerie van OCW.

In het project wordt ten eerste ingezet op professionalisering in het kader van de basisondersteuning aan hoogbegaafde leerlingen. Deze inzet is naast de investering in de basisondersteuning door de schoolbesturen. Ten tweede richt het project zich op extra ondersteuning van hoogbegaafden en ten derde op gespecialiseerde ondersteuning in de vorm van een specialistisch onderwijsaanbod in een school voor speciaal basisonderwijs (sbo). Na afloop van het project in 2022 zullen een aantal projectactiviteiten als structurele activiteiten worden voortgezet (SPPOH 2019, p. 4).

Het specialistische onderwijsaanbod, het derde projectonderdeel, is als pilot opgezet. Hiertoe zijn in sbo "De Bonte Vlinder" C+ groepen gevormd voor zogenoemde risicoleerlingen en dubbel bijzondere leerlingen. Dit zijn hoogbegaafde leerlingen die om verschillende redenen uit het onderwijs (dreigen te) vallen, bijvoorbeeld vanwege motivatieverlies, faalangst, adhd of ass. Deze leerlingen hebben meer ondersteuning nodig dan in het reguliere onderwijs wordt geboden. Voor deze leerlingen wordt in dit projectonderdeel een groepsaankpak ontwikkeld (SPPOH 2019, p. 4, 6 en 30).

Aangezien het specialistische onderwijsaanbod in de C+ groepen als pilot is opgezet, is continuering hiervan na 2022 niet vanzelfsprekend. Om na te gaan of voortzetting van dit aanbod gewenst is, wordt in deze audit nagegaan of hiermee in voldoende mate is tegemoetgekomen aan de leer- en ondersteuningsbehoeften van de leerlingen in de C+ groepen. In deze audit staat derhalve het resultaat en daarmee de kwaliteit van het specialistische onderwijsaanbod centraal.

2.2 Doel- en vraagstelling onderzoek

Doel van de audit is om inzicht te verkrijgen in het effect van het aanbod in de C+ groepen van De Bonte Vlinder op de hoogbegaafde leerlingen die hiervan gebruik maken.

De volgende vraagstelling is onderzocht:

Welk effect heeft het aanbod in de C+ groepen (groep 2, schooljaar 2020-2021) van De Bonte Vlinder op hoogbegaafde leerlingen en hoe kan dit aanbod worden geoptimaliseerd?

Deelvragen hierbij zijn:

1. Waaruit bestaat het aanbod voor de hoogbegaafde leerlingen in de C+ groepen (groep 2, schooljaar 2020-2021) van De Bonte Vlinder?
2. Welke projectdoelen van het aanbod voor de hoogbegaafde leerlingen in de C+ groepen van De Bonte Vlinder (groep 2, schooljaar 2020-2021) zijn bereikt en welke niet?
3. Welk aanbod blijkt op basis van de aangeleverde evaluaties en rapporten goed te werken en waarom werkt dit goed?
4. Welk aanbod blijkt op basis van de aangeleverde evaluaties en rapporten minder goed te werken en waarom werkt dit minder goed?
5. Welke aanbevelingen kunnen op basis van de evaluaties en rapporten worden gegeven?

2.3 Operationalisering

In het onderzoek wordt het volgende begrippenkader gehanteerd dat is ontleend aan of afgeleid van de door SPPOH geleverde informatiebronnen (§ 2.4.3).

- *De Bonte Vlinder* is een school voor Speciaal Basisonderwijs, gelegen aan de Aucubastraat 3, 2565 XD Den Haag voor de groepen 1 t/m 6 en de hoogbegaafdengroep middenbouw (C+ MB) en aan De Réaumurstraat 43, 2562 TW Den Haag voor de groepen 7, 8, de hoogbegaafdengroep bovenbouw (C+ BB) en de peuterplusgroep (<https://www.bontevlinder.nl/contact/>, geraadpleegd d.d. 27 november 2021).
- De *C+ groepen* van De Bonte Vlinder zijn groepen risicoleerlingen en dubbel bijzondere leerlingen (Betts & Neihart 2010) met zeer specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften die dreigen uit te vallen of zijn uitgevallen uit het onderwijs (SPPOH 2019, p. 4, 6 en 30). Het betreffen leerlingen met een hoge intelligentie maar belemmerende factoren op het gebied van:
 - Executieve functies, te weten inhibitie, emotieregulatie, planning & organisatie en ordelijkheid & netheid;
 - Werkhouding, te weten concentratie en motivatie;
 - Omgeving, te weten schoolwelbevinden, stimulerende thuissituatie en klasklimaat.(Kader CITO 20-21, p. 1-2).
- *Groep 2 (schooljaar 2020-2021)* van de C+ groepen van De Bonte Vlinder omvat in totaal 18 leerlingen: 8 C+ MB-leerlingen krijgen les aan de Aucubastraat en 10 C+ BB-leerlingen aan de Réaumurstraat.

- *Hoogbegaafde (HB) leerlingen* zijn leerlingen die niet alleen beschikken over een sterk ontwikkelingspotentieel (IQ van 130 of hoger), maar ook over persoonlijkheidsfactoren zoals zelfvertrouwen, creativiteit en taakgerichtheid (SPPOH 2019, p. 6).
- Er is sprake van een *passend aanbod* aan de leerlingen als het onderwijs en de ondersteuning is afgestemd op hun specifieke behoeften waardoor hun cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling wordt gestimuleerd (SPPOH 2019, p. 6).
- Met het *effect* van het aanbod wordt het gevolg c.q. de uitwerking aangeduid die het aanbod heeft op de cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling van de leerlingen.
- *Optimalisering* van het aanbod is mogelijk als uit het effect van het geboden onderwijs en de geboden ondersteuning blijkt dat het aanbod onvoldoende passend is.

2.4 Onderzoeksopzet en verantwoording

Ingegaan wordt op de onderzoekseenheid, de onderzoeksmethode, informatiebronnen en de verantwoording van het onderzoek.

2.4.1 Onderzoekseenheid

De onderzoekseenheid is *het aanbod in groep 2 (schooljaar 2020-2021) van de C+ groepen van De Bonte Vlinder aan de hoogbegaafde leerlingen*.

Op 18 januari 2022 is besloten alleen schooljaar 2020-2021 in het onderzoek te betrekken. Hierdoor wordt er een zuiverder beeld verkregen van het effect van het huidige onderwijsaanbod in de C+ groepen (0220118 Gespreksverslag LW&WH). De uitvoering van het onderzoek wijkt op dit punt af van de oorspronkelijke onderzoeksopzet waarvoor is geoffreerd. Deze keuze is gemaakt, omdat hierdoor de opstartperiode van de C+ groepen buiten beschouwing blijft. Het aanbod is in en na de opstartperiode op verschillende onderdelen bijgesteld. Zo is de C+ groep aan het begin van schooljaar 2020-2021 opgesplitst in een middenbouw- (MB) en een bovenbouwgroep (BB). SPPOH heeft voor deze opdeling gekozen op basis van:

- aanbod gekoppeld aan de behoeften en ontwikkelingsfasen van de leerlingen;
- de bandbreedte van de leeftijden van de leerlingen; en
- de omgeving, namelijk jonge kind – oude kind.

De C+ MB is gestart in de Aucubastraat, waarin ook de groepen 1 tot en met 6 van De Bonte Vlinder zijn gehuisvest. De C+ BB bevindt zich op de Réaumurstraat in het gebouw van de groepen 7 tot en met 8 van De Bonte Vlinder. De C+ MB omvat 8 leerlingen en de C+ BB 10 leerlingen.

2.4.2 Onderzoeksmethode

Als onderzoeksmethode is gekozen voor een 'productaudit'. Hierbij wordt het resultaat en daarmee de kwaliteit van het specialistische onderwijsaanbod in de C+ groepen van De Bonte Vlinder beoordeeld, waarbij vooral wordt gelet op die kenmerken en eigenschappen van het aanbod die voor de hoogbegaafde leerlingen van belang zijn.

Om het effect van het aanbod te kunnen analyseren, is een toetsingskader opgesteld bestaande uit de volgende onderwerpen:

1. Per leerling in de C+ groepen:
 - a. De leeftijd bij binnenkomst in de C+ groep en de huidige leeftijd;
 - b. Relevante informatie over de schoolcarrière bij binnenkomst in de C+ groep die de ontwikkeling van de leerling mogelijk heeft beïnvloed (schoolwisselingen, versnelling, vertraging, schooluitval);
 - c. Relevante informatie over de schoolcarrière sinds binnenkomst in de C+ groep die de ontwikkeling van de leerling mogelijk beïnvloedt (ziekte, schooluitval, anders);
2. Per leerling de (geschatte) scores (I) bij binnenkomst in de C+ groep; (II) de (geschatte) huidige scores op het gebied van:
 - a. Algemeen cognitief niveau;
 - b. Spraak- en taalniveau;
 - c. Rekenniveau;
 - d. Sociaal-communicatief niveau;
 - e. (Senso-)motorisch niveau;
 - f. Emotioneel niveau;
 - g. Motivatieniveau.
3. De relatie tussen het (deel van het) aanbod in de C+ groepen en de onder punt 2 genoemde ontwikkelingsgebieden.

De weergaven van de ontwikkeling van de leerlingen op deze gebieden, geeft goede indruk van hun cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling.

2.4.3 Informatiebronnen

SPPOH heeft op de volgende momenten informatie verstrekt die is bestudeerd voor de uitvoering van de audit:

- 14 oktober 2020, mailbericht L. de Wekker:
 - Stichting Passend Primair Onderwijs Haaglanden (SPPOH). (2019, 28 maart). *Passend onderwijs voor leerlingen met een hoogbegaafdheidsprofiel. Subsidieaanvraag Regeling subsidie begaafde leerlingen po en vo (VO/1387572)*. Den Haag.
Verder aangehaald als: *SPPOH, 2019*.
- 3 november 2021, mailbericht L. de Wekker:
 - 03-11-2021 *Jaarevaluatie 2020-2021 Project Begaafdheid_LdW*;
 - 20210622 *Evaluatie Bonte Vlinder C 2020-2021*;
 - *Evaluatie C+ 2019-2020*;
 - *Evaluatie PILOT C leerling*;
 - *Evaluatie PILOT C+ hele groep LK*;
 - bijlage 1 *Evaluatie 'mijn schoolwerk' pilot C+ leerling*;

- bijlage 2 *Evaluatie LK-LL PILOT C*;
- bijlage 3 *Evaluatie ouders PILOT C*;
- *Onderwijs-en ondersteuningsbehoeften C+*;
- *Opbrengsten 20-21*;
- 1. *Handleiding C+ versie 2*;
- 2. *Bijlage 1 Sterkte - zwakte analyse*;
- 3. *Ambities + evaluatie BV+SPPOH*;
- 4. *Evaluatie intern 19-20*;
- 4. *Evaluatie intern 20-21*;
- 5. *Overzicht hulpverlening - financiering C+ groepen*;
- 6. *Toeleiding procedure C+ versie 2*;
- 7. *PO-VO procedure voor C+ BB groep 8 leerlingen*;
- 8. *Kader CITO leerroutes 20-21 (1) aanpassing voor HB*.
Verder aangehaald als: *Kader CITO 20-21*.
- 9. *Onderwijs-en ondersteuningsbehoeften C+*;
- 18 januari 2022, telefonisch overleg L. de Wekker:
 - 0220118 Gespreksverslag LW&WH
- 24 januari 2022, mailbericht L. de Wekker:
 - *Voor het onderzoek W. de Heer C+ SBO De Bonte Vlinder*.
- 11 februari 2022, Focusgroepbijeenkomst met:
 - Linda de Wekker, leerkracht middenbouw (MB) C+ groepen;
 - Laura Balm, adjunct-directeur De Bonte Vlinderen projectleider start C+ groepen;
 - Mandy Loory, leerkracht bovenbouw (BB) C+ groepen;
 - Corine Segers, tot voor kort leerkracht MB C+ groepen, nu coach van leraren en *critical friend*.Verder aangehaald als: *Focusgroepbijeenkomst, 2022*.
- 18 februari 2022, mailbericht C. Segers van Zaanen:
 - *Pedagogisch Handelen in de Combinatie (C)+ groepen van SBO De Bonte Vlinder*.Verder aangehaald als: Segers, 2022.

2.4.4 Verantwoording onderzoek

SPPOH heeft zorggedragen voor de selectie van de evaluaties, rapporten, aanvullende informatie en de deelnemers van de focusgroep, alsmede de planning van de focusgroepvergadering.

De uitvoering van de audit was gepland in de weken 47 tot en met 51 van 2021. Het onderzoek heeft enige tijd stilgelegen door vertraging in de aanlevering van de benodigde informatie wegens omstandigheden verband houdend met Covid-19 en door wijzingen in de onderzoeksopzet.

2.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 3 tot en met 5 wordt ingegaan op de eerste vier deelvragen. In deze hoofdstukken worden de onderzoeksresultaten weergegeven en de deelvragen beantwoord. In hoofdstuk 6 worden de conclusies weergegeven, de laatste deelvraag beantwoord door aanbevelingen te doen en de vraagstelling beantwoord.

3 Aanbod C+ groepen 2020-2021

In deze audit is het aanbod in groep 2 (schooljaar 2020-2021) van de C+ groepen van De Bonte Vlinder aan de hoogbegaafde leerlingen voorwerp van onderzoek. De eerste deelvraag is dan ook:

Waaruit bestaat het aanbod voor de hoogbegaafde leerlingen in de C+ groepen (groep 2, schooljaar 2020-2021) van De Bonte Vlinder?

In de Subsidieaanvraag (SPPOH 2019, p. 30-31) is dit aanbod als volgt verwoord:

-
1. *Extra aandacht voor het ontwikkelen van executieve functies (leren-leren, plannen en organiseren, taakaanpak);*
 2. *Extra aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling/persoonlijke ontwikkeling (growth mindset, het leggen en onderhouden van sociale contacten, zelfstandigheid en zelfbeeld, talentontwikkeling) en meta cognitieve vaardigheden (thema's, projecten);*
 3. *Inzet op inzicht in zichzelf en in hun handelen, door inzet psycho-educatie;*
 4. *Een pedagogisch klimaat met aandacht en afstemming in relatie, competentie en autonomie;*
 5. *(H)erkenning en (individuele) aandacht voor het kind;*
 6. *Een homogene groep met ontwikkelingsgelijken;*
 7. *Een structureel gedifferentieerd lesaanbod, afgestemd op wat een leerling nodig heeft, zowel gericht op (a) Cognitieve ontwikkeling; top-downleren, compacten, verrijken en versnellen, als op (b) het aanleren van vaardigheden (sociaal emotioneel en executieve functies), uitleg en procesgericht werken.*
 8. *Behoefte aan structuur en duidelijke kaders;*
 9. *Behoefte aan uitdaging, zowel cognitief als sociaal-emotioneel.*
-

Uitgangspunt in de C+ groepen is, dat de leerkrachten van alle leerlingen hoge verwachtingen hebben.

Het gestreefde uitstroomniveau is dan ook vwo (referentieniveaus van 2f-2s), maar minimaal vmbo-tl of hoger (referentieniveau 1f/1s).

Om referentieniveau 2s te behalen wordt gewerkt met hulpmiddelen als Rekening, wisschriften, programma's voor programmeren, schaken en techniek (Young engineers, leren leren met Breingeheimen) of een taalmethoden Frans en Latijn (Kader CITO 20-21, p. 3).

Alle leerlingen werken met een persoonlijk leerplan. Dit plan is opgesteld in samenspraak met de leerlingen en op basis van hun toetsresultaten en de analyses daarvan. Bij hiaten op het gebied van technisch lezen, (werkwoord)spellen, begrijpend lezen en rekenen, wordt teruggegrepen op het reguliere aanbod Kader CITO 20-21, p. 3).

Naast het voorgaande wordt op initiatief van de leerling of de leerkracht een variëteit aan onderwijs geboden. De wijze van aanbieden is top down. Er wordt projectmatig gewerkt aan ontdekkend leren. De leerkrachten ontwerpen de opdrachten zelf (Focusgroepbijeenkomst, 2022; Kader CITO 20-21, p. 3).

Voor een toelichting op het pedagogisch handelen in de C+ groepen wordt verwezen naar Segers, 2022.

Beantwoording eerste deelvraag:

Het aanbod voor de hoogbegaafde leerlingen in de C+ groepen (groep 2, schooljaar 2020-2021) van De Bonte Vlinder is hiervoor benoemd. Samengevat bestaat het uit aandacht voor:

1. Executieve functies
2. Sociaal-emotionele en persoonlijke ontwikkeling
3. Psycho-educatie
4. Pedagogisch klimaat
5. (H)erkenning & individuele aandacht
6. Homogene groep
7. Gedifferentieerd lesaanbod
8. Structuur & kaders
9. Cognitieve & sociaal-emotionele uitdaging

4 Projectdoelen

De tweede vraag betreft:

Welke projectdoelen van het aanbod voor de hoogbegaafde leerlingen in de C+ groepen van De Bonte Vlinder (groep 2, schooljaar 2020-2021) zijn bereikt en welke niet?

In de Subsidieaanvraag (SPPOH 2019, p. 4) lijken in eerste instantie voor de hoogbegaafde leerlingen in de C+ groepen twee projectdoelen te zijn opgenomen:

-
- 1. Het ontwikkelen van een nieuwe stedelijke groepsaanpak voor met name dubbel bijzondere hoogbegaafde leerlingen op een sbo-school. Leerlingen ontvangen in een kleine groep (tijdelijk) voltijds passend onderwijs (zie 5.1);*
 - 2. Het ontwikkelen van integrale onderwijs-zorg arrangementen voor de doelgroep hoogbegaafde leerlingen met complexe onderwijsbehoeften. Dit in de specialistische voorziening gekoppeld aan het SBO en in de basisscholen in de vorm van OJA's [Onderwijs Jeugd Arrangementen] (zie 5.2).*
-

Echter in diezelfde Subsidieaanvraag en in bijlage 3 hiervan (SPPOH 2019, p. 13 en 31) blijkt dat dit activiteiten zijn in plaats van projectdoelen. Deze activiteiten worden in de komende jaren ingezet, uitgewerkt en geïmplementeerd om te komen tot een samenhangend en dekkend aanbod op het niveau van de extra en gespecialiseerde ondersteuning.

In de Subsidieaanvraag (SPPOH 2019, p. 30) staat één projectdoel van de pilot vermeld, namelijk:

Door middel van een pilot in het SBO willen we, voor de leerlingen in het topje van de piramide, een passend aanbod creëren.

Met de leerlingen in het topje van de piramide wordt volgens SPPOH 2019 (p. 30) bedoeld op leerlingen met een sbo/so verwijzing en voor het

beperkt aantal hoogbegaafde leerlingen [dat] vastloopt in ons huidige onderwijsaanbod. Dit zijn met name hoogbegaafde leerlingen met zeer specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften.

Op basis hiervan wordt de tweede deelvraag geherformuleerd tot:

Is het projectdoel bereikt om een passend aanbod te creëren voor de hoogbegaafde leerlingen in de C+ groepen van De Bonte Vlinder (groep 2, schooljaar 2020-2021)?

Om deze vraag te beantwoorden moet worden nagegaan of het aanbod in het schooljaar 2020-2021 zodanig was afgestemd op de specifieke behoeften van de leerlingen dat hun cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling werd gestimuleerd. Om dit te kunnen beoordelen, wordt in kaart gebracht:

1. wat de startsituatie was van de leerlingen in de C+ groepen en wat hun specifieke kenmerken waren (§ 4.1)
2. welke relevante gebeurtenissen zich in C+ groepen hebben voorgedaan in het schooljaar 2020-2021 (§ 4.2);
3. op welk niveau wat betreft hun cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling de leerlingen functioneerden aan het begin en aan het einde van het schooljaar 2020-2021 (§ 4.3).

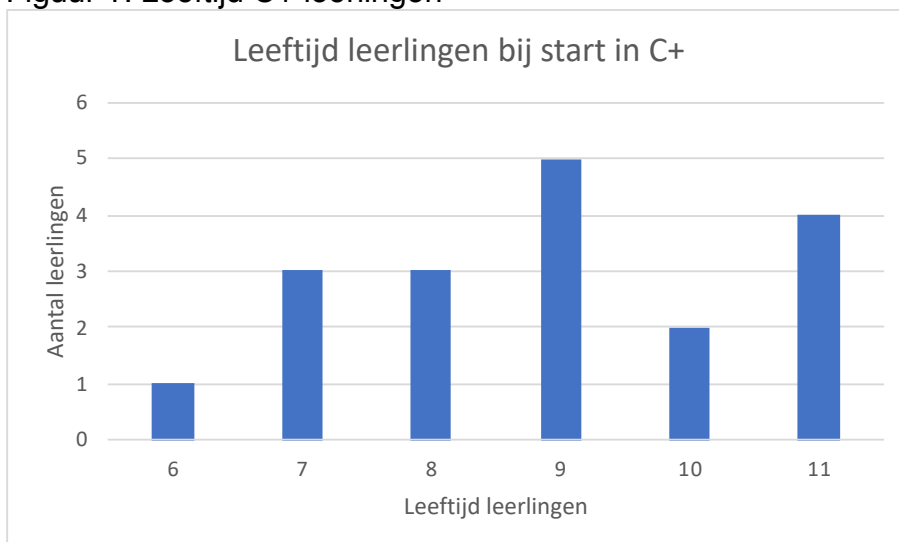
4.1 Startsituatie en kenmerken

De startsituatie van de leerlingen in de C+ groepen en hun specifieke kenmerken hebben een stimulerende of belemmerende invloed op het behalen van het projectdoel. Ingegaan wordt op de leeftijd van de leerlingen, de verdeling jongens – meisjes, het aantal bezochte scholen, de bezochte schooltypen en de problematiek waar de leerlingen mee kampen.

Leeftijd leerlingen

De leeftijden van de leerlingen bij binnenkomst in de C+ groep lopen sterk uiteen. De 8 middenbouwleerlingen variëren in leeftijd van 6 tot en met 9 jaar, de 10 bovenbouwleerlingen van 8 tot en met 11 jaar.

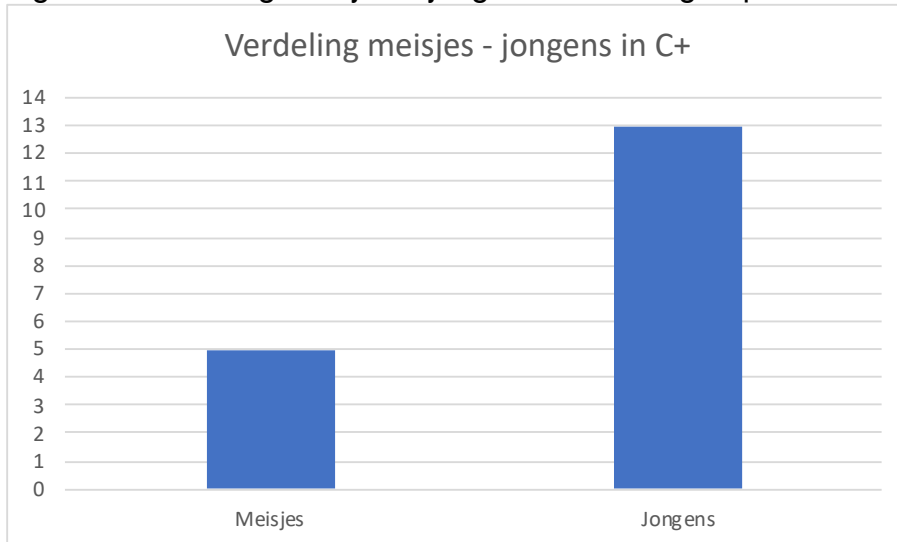
Figuur 1: Leeftijd C+ leerlingen

Verdeling meisjes – jongens

Aan de C+ groepen nemen minder meisjes deel dan jongens. De verdeling is 5 om 13, ofwel afgerond 28% is meisje tegen 72% jongen. Hiervan zitten er 2 in de MB-groep (25% van 8 leerlingen) en 3 in de BB-groep (30% van de 10 leerlingen).

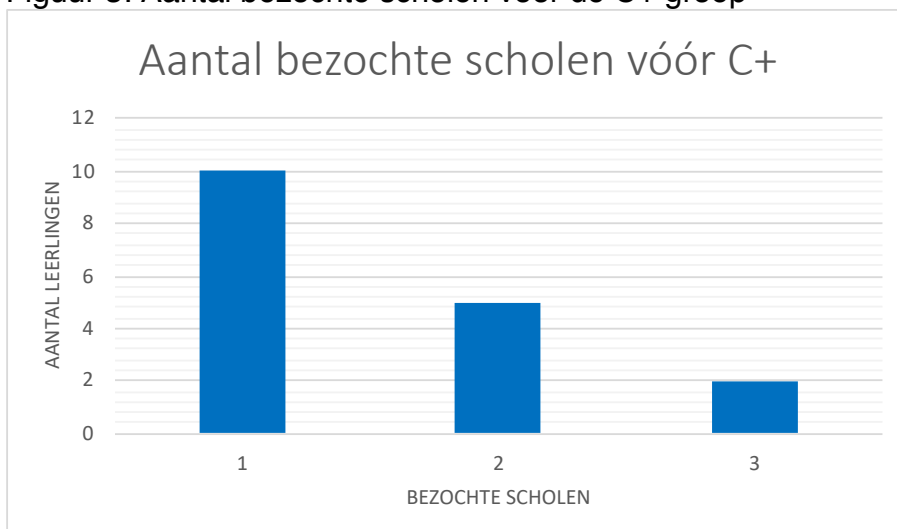
Figuur 2: Verdeling meisjes – jongens in de C+ groepen

Aantal bezochte scholen

In totaal 10 van de 18 leerlingen (afgerond 56%) hebben voorafgaand aan hun binnenkomst bij de C+ groepen één school bezocht, 5 hebben er twee bezocht (28%) en 3 leerlingen (17%) drie scholen.

Figuur 3: Aantal bezochte scholen voor de C+ groep

Bezochte schooltypen

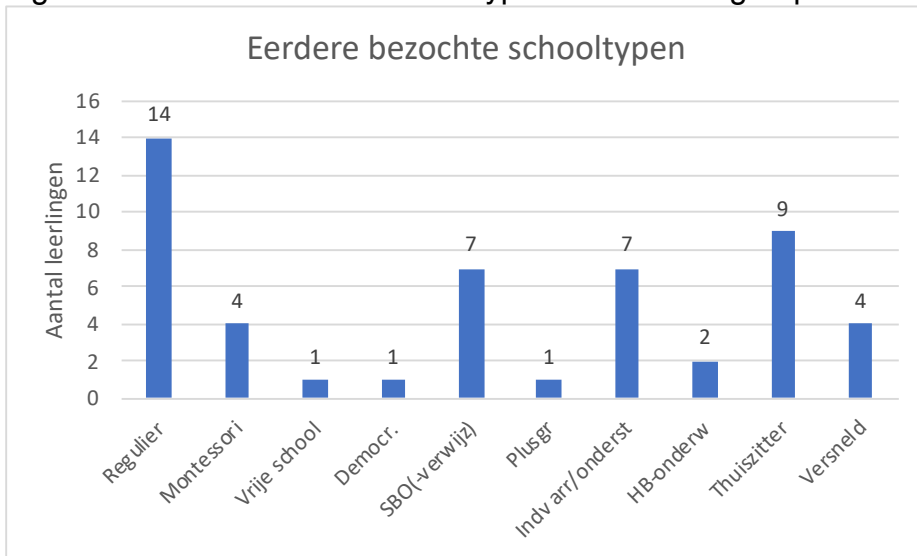
Opmerkelijk is dat 14 van de 18 leerlingen (78%) voorafgaand aan de C+ groepen eerst een reguliere basisschool hebben bezocht. *NB:* 50% van de leerlingen komen vanuit een thuiszitterssituatie. In totaal 7 leerlingen met een hoge intelligentie (39%) zijn door hun reguliere basisschool verwezen naar het speciaal basisonderwijs.

Slechts 2 van de 18 leerlingen (11%) hebben eerder hoogbegaafden onderwijs (hb-onderwijs) gevolgd.

Voorafgaand aan de C+ groepen zijn 3 leerlingen tweemaal versneld en 1 is eenmaal versneld (in totaal: 22%). 7 leerlingen (39%) hebben op hun reguliere school een individueel arrangement gevolgd.

Een van de leerlingen heeft een zeer bijzonder schooltraject afgelegd. Na gedurende drie jaar een reguliere school te hebben bezocht, is de leerling verwezen naar het speciaal onderwijs. Het kind kwam vervolgens thuis te zitten, is daarna gestart in het voltijds hoogbegaafdenonderwijs, kwam opnieuw thuis te zitten en is ten slotte op 9-jarige (!) leeftijd in de C+ groep ingestroomd.

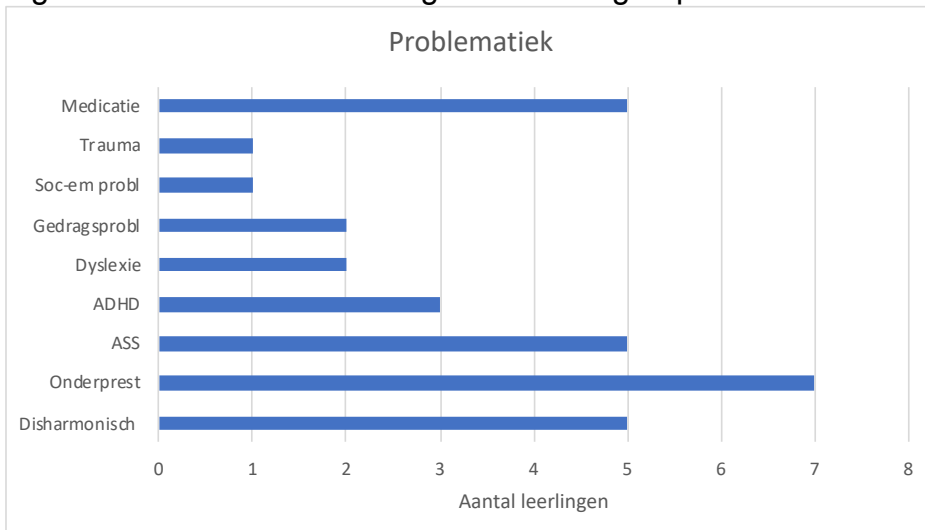
Figuur 4: Eerder bezochte schooltypen voor de C+ groep

Problematiek leerlingen

De problemen waarmee de leerlingen te maken hebben (gehad) is divers. Zo zijn 7 leerlingen (39%) onderpresteerd, namelijk 6 jongens en 1 meisje. In totaal 5 leerlingen (28%) hebben een disharmonisch profiel en evenzoveel hebben een ASS-diagnose. Daarnaast gebruiken 5 leerlingen medicatie (28%).

Figuur 5: Problematiek leerlingen in de C+ groepen

Conclusie

Geconcludeerd wordt dat de startsituatie van de leerlingen in de C+ groepen zeer divers en gecompliceerd is. Er is sprake van uiteenlopende leeftijden, een scheve verdeling jongens – meisjes, een bijzondere schoolcarrière vanwege de vele bezochte scholen voor de C+ groepen, een grote hoeveelheid thuiszitters (50%) en uiteenlopende problematiek waarmee de leerlingen worstelen.

4.2 Relevante gebeurtenissen

De gebeurtenissen in C+ groepen in het schooljaar 2020-2021 kunnen het behalen van het projectdoel vergemakkelijken of juist bemoeilijken.

Bij binnenkomst in de C+ groep in het schooljaar 2020-2021 is niet zonder slag of stoot verlopen. Ten eerste werd de groep aan het begin van het schooljaar gesplitst in een middenbouw- (MB) en bovenbouwgroep (BB) en ten tweede veroorzaakte de pandemie een belangrijke verstoring van de schoolgang.

Niet alleen zorgde Covid-19 voor veel ziektegevallen onder leerlingen en leerkrachten, maar ook hinderden de Covid-19 maatregelen de normale gang van zaken. De maatregelen drukten een zware stempel op de schoolorganisatie en op de leerlingen. Zo moest de veelvuldige en belangrijke communicatie met ouders aan de omstandigheden worden aangepast. Daarnaast zorgden de maatregelen voor een inbreuk op de continuïteit van het onderwijsaanbod. Denk hierbij aan het beperken, stopzetten of aanpassen van

- de inzet van externe ondersteuners;
- zwemlessen;
- gymlessen;
- uitstapjes;
- programma schoolverlaters voor de overstap naar het voortgezet onderwijs.

Een kort overzicht van de meest relevante gebeurtenissen in het schooljaar is weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Schoolorganisatie 2020-2021 (MB = middenbouw; BB = bovenbouw)

Schoolmaanden	Bijzondere ontwikkelingen
September '20	MB & BB bij elkaar
Oktober '20	MB & BB in aparte groepen
Oktober '20	Nieuwe instroom in beide groepen
November '20	-
December '20	Ivm lockdown 2 dg/wk crisisopvang/scholing
Januari '21	Ivm lockdown 2 dg/wk crisisopvang/scholing
Februari '21	Ivm lockdown 2 dg/wk crisisopvang/scholing
Maart '21	Beperkt onderwijsaanbod & communicatie ouders
April '21	Beperkt onderwijsaanbod & communicatie ouders
April '21	Beperkt onderwijsaanbod & communicatie ouders
Mei '21	MB & BB: langdurige vervanging
Juni '21	-

Conclusie

In het schooljaar 2020-2021 heeft Covid-19 en hebben de bijbehorende maatregelen een zware stempel gedrukt op de leerlingen, het onderwijsaanbod en op de schoolorganisatie.

4.3 Ontwikkeling

Het ontwikkelingsniveau waarop de leerlingen op cognitief, sociaal, emotioneel en persoonlijk gebied functioneerden aan het begin en aan het einde van het schooljaar 2020-2021, geeft een belangrijke aanwijzing of het projectdoel is behaald.

Ingegaan wordt op de gehanteerde methode van gegevensverzameling (§ 4.3.1) en op de ontwikkeling van de individuele leerlingen (§ 4.3.2).

4.3.1 Methode van gegevensverzameling

Bij sbo De Bonte de Vlinder wordt standaard van alle leerlingen de ontwikkeling per individuele leerling bijgehouden, dus ook bij de C+ groepen. Niet alleen wordt de leerontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling van alle leerlingen gemeten, maar ook wordt de leerlingen gevraagd of zij het onderwijs passend vinden, te makkelijk of te moeilijk. Geïnformeerd wordt tevens of ze met plezier naar school gaan. Hun ouders en leerkrachten worden eveneens gevraagd aan te geven wat de verhouding is tussen leerpain en leergemak van de kinderen en hoe zij het leerplezier inschatten (Evaluatie intern 20-21, p.5).

Op basis van de geanonimiseerd gegevens die zijn ontleend aan het leerlingvolgsysteem wordt de ontwikkeling van alle 18 leerlingen weergegeven. In kaart is gebracht op welk ontwikkelingsniveau de leerlingen aan het begin van de pilot functioneerden en hoe zij zich in de periode 2020-2021 hebben ontwikkeld op het gebied van:

- 1) Algemene cognitieve ontwikkeling;
- 2) Spraak- en taalniveau;
- 3) Rekenniveau;
- 4) Sociaal-communicatief niveau;
- 5) (Senso-)motorisch niveau;
- 6) Emotioneel niveau; en
- 7) Motivatieniveau.

De weergaven van de ontwikkeling van de leerlingen op deze gebieden, geeft goede indruk van hun cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling.

De algemene cognitieve ontwikkeling (1) is in kaart gebracht door de (geschatte) IQ-scores van de leerlingen bij binnenkomst op de C+ groep te vergelijken met hun scores aan het einde van schooljaar 2020/2021. Hierbij wordt opgemerkt dat vanwege de startsituatie en de kenmerken van de leerlingen (§ 4.1) het zeer wel verklaarbaar is dat niet alle leerlingen een IQ-score van 'hoger dan 130' behalen. Het niveau op de hiervoor genoemde ontwikkelingsgebieden 2 tot en met 6 hebben de leerkrachten van de C+ groepen gemeten met gebruik van de in tabel 2 genoemde methoden.

Tabel 2: Methoden om leervorderingen te bepalen

Ontwikkelingsgebieden	Bepaling met
Spraak- en taalniveau	<ul style="list-style-type: none"> • Cito of vergelijkbare toets (schaal I t/m V)
Rekenniveau	<ul style="list-style-type: none"> • Cito of vergelijkbare toets (schaal I t/m V)
Sociaal-communicatief niveau	<ul style="list-style-type: none"> • Cito of vergelijkbare toets (schaal I t/m V) • Kindgesprek • Rapportgesprek
(Senso-)motorisch niveau	<ul style="list-style-type: none"> • Cito of vergelijkbare toets (schaal I t/m V) • Observatie gymdocenten bij gym en Judolessen
Emotioneel niveau	<ul style="list-style-type: none"> • Cito of vergelijkbare toets (schaal I t/m V) • Onderzoeken /verslagen Therapeuten • Observaties Groepsleerkrachten
Motivatie niveau	<ul style="list-style-type: none"> • Cito of vergelijkbare toets (schaal I t/m V) • Welbevinden in kindgesprek • Matrix

De resultaten van de verschillende Cito-toetsen worden uitgedrukt in de vaardigheidsniveaus I tot en met V. Met behulp van deze vaardigheidsniveaus wordt per leergebied aangegeven hoe een leerling scoort vergeleken met andere leerlingen in dezelfde jaargroep waarin de leerling zich bevindt. De vaardigheidsniveaus I tot en met V geven aan dat de leerling ten opzichte van zijn leeftijdsgenoten behoort tot de:

- I. 20% hoogst scorende leerlingen;
- II. 20% boven het landelijk gemiddelde;
- III. 20% landelijk gemiddelde;
- IV. 20% onder het landelijk gemiddelde;
- V. 20% laagst scorende leerlingen.

Bron: Cito. (2019, januari). *Toetsscore, vaardigheidsscore... en dan?* Geraadpleegd op 5 maart 2022, van <https://www.cito.nl/-/media/files/ve-en-po/cito-flyer-toetsscore-vaardigheidsscore-en-dan.pdf>).

4.3.2 Ontwikkeling individuele leerlingen

In het volgende wordt de ontwikkeling per individuele leerling weergegeven aan het begin en aan het einde van het schooljaar 2020-2021 en het uitstroomniveau van de leerlingen die naar het voortgezet onderwijs gaan.

Leerling 1

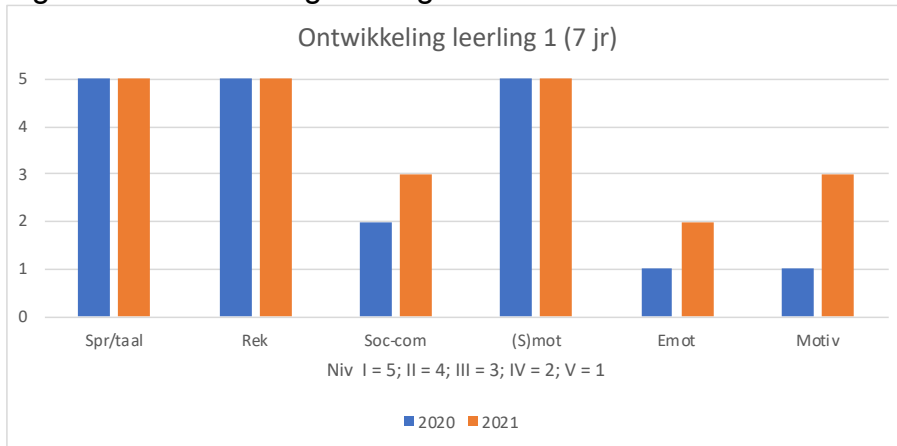
Leerling 1 is in 2020 als 7-jarige gestart in de C+ groep. De schoolcarrière van de leerling voorafgaand aan de C+ groep was achtereenvolgens:

1. vrije school;
2. regulier onderwijs;
3. democratisch onderwijs;
4. thuiszitter.

Leerling 1 heeft een disharmonisch profiel en vertoont kenmerken van ASS-ADHD. Aangepast onderwijs in de C+ groep alleen is onvoldoende gebleken, vandaar dat is geadviseerd een orthopedagoog te benaderen.

De (geschatte) score van het algemene cognitieve niveau is bij binnenkomst 109 en na 1 jaar 118. De leerling behoort wat betreft spraak/taal, reken- en (senso-)motorisch niveau tot de 20% hoogst scorende leerlingen. De leerling heeft deze lijn vastgehouden en zich verdergaand ontwikkeld op sociaal-communicatief, emotioneel en motivatieniveau.

Figuur 6: Ontwikkeling leerling 1

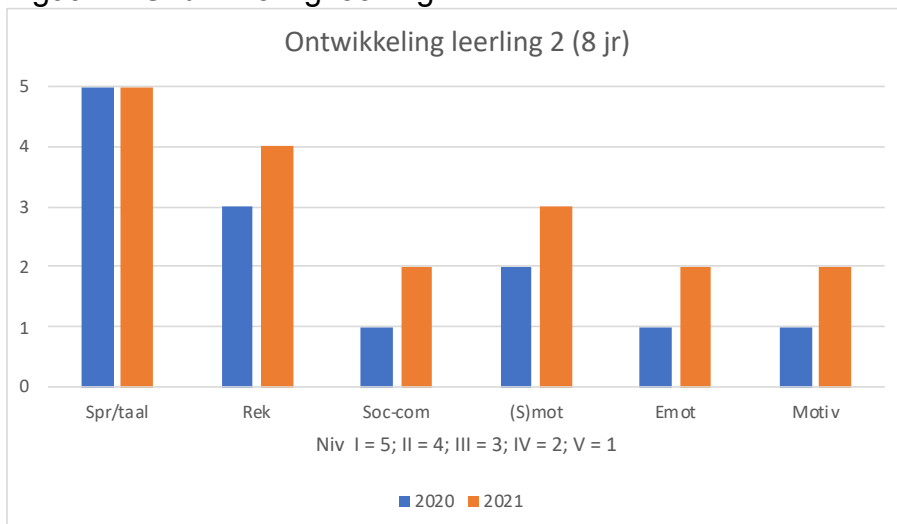
Leerling 2

Leerling 2 is in 2020 als 8-jarige gestart in de C+ groep na eerder een montessorischool te hebben bezocht. De leerling is 2 leerjaren versneld, en wel van groep 3 naar groep 6 (groep 1–2–3–6). De leerling heeft op school tekentherapie gehad.

Leerling 2 heeft een disharmonisch profiel en vertoont gedrags- en sociaal-emotionele problematiek. Geadviseerd is een orthopedagoog te benaderen.

De (geschatte) score van het algemene cognitieve niveau is zowel bij binnenkomst als na 1 jaar 132. De leerling scoort wat betreft spraak/taal ontwikkeling op het niveau van de 20% hoogst scorende leerlingen. Ook is de leerling vooruitgegaan in reken-, sociaal-communicatief, (senso-)motorisch, emotioneel en motivatieniveau.

Figuur 7: Ontwikkeling leerling 2

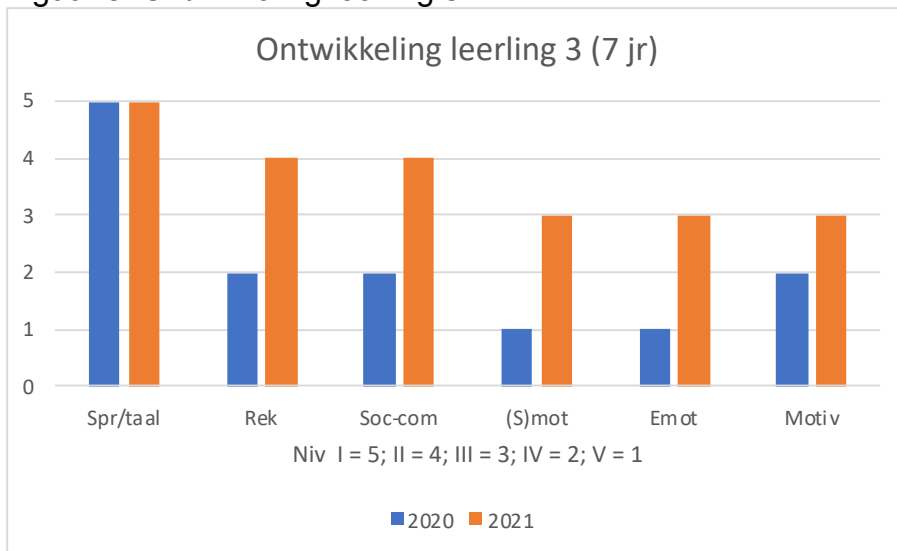
Leerling 3

Leerling 3 is in 2020 als 7-jarige in de C+ groep gestart na eerder te zijn vastgelopen in groep 4 van het reguliere onderwijs. Als peuter-kleuter vertoonde de leerling problematisch gedrag. Ter ondersteuning van de motoriek heeft de leerling fysiotherapie gehad.

Leerling 3 heeft een disharmonisch profiel en is onderpresteerder.

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is zowel bij binnenkomst als na 1 jaar tussen de 94 en 125. De leerling scoort wat betreft spraak/taal ontwikkeling op het niveau van de 20% hoogst scorende leerlingen. Ook is de leerling erg vooruitgegaan op reken-, sociaal-communicatief, (senso-)motorisch en emotioneel gebied en tevens gevorderd in motivatieniveau.

Figuur 8: Ontwikkeling leerling 3

Leerling 4

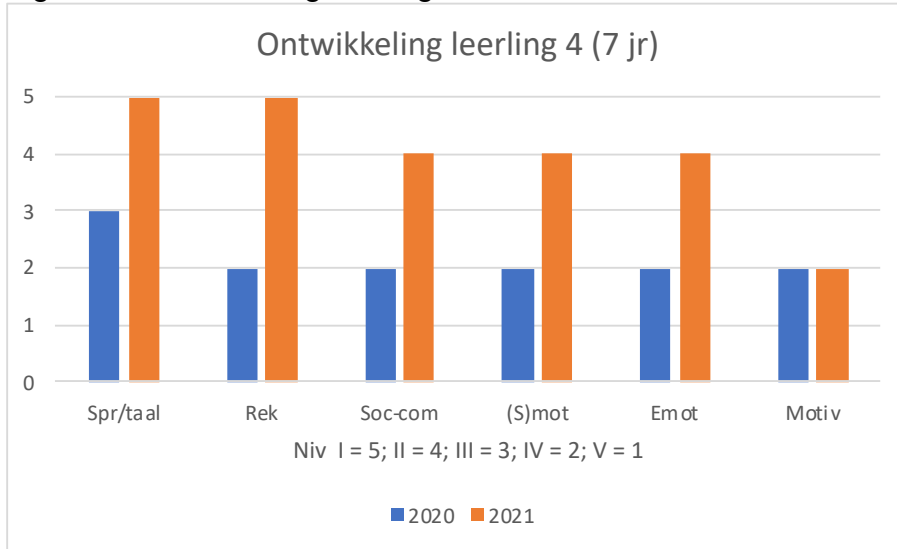
Leerling 4 is in 2020 als 7-jarige in de C+ groep gestart. De schoolcarrière van de leerling voorafgaand aan de C+ groep was achtereenvolgens:

1. regulier onderwijs, groep 1–2–3;
2. speciaal basisonderwijs, groep 4–5.

Leerling 4 heeft een disharmonisch profiel en is onderpresteerder. Er is een vermoeden van autisme (ASS). Ter ondersteuning van de motoriek heeft de leerling fysiotherapie gehad en tevens een psychomotorische training gevolgd (YOUZ).

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is zowel bij binnenkomst als na 1 jaar tussen de 109 en 123. De leerling is, met uitzondering van de motivatie, op alle ontwikkelingsniveaus enorm vooruitgegaan.

Figuur 9: Ontwikkeling leerling 4

Leerling 5

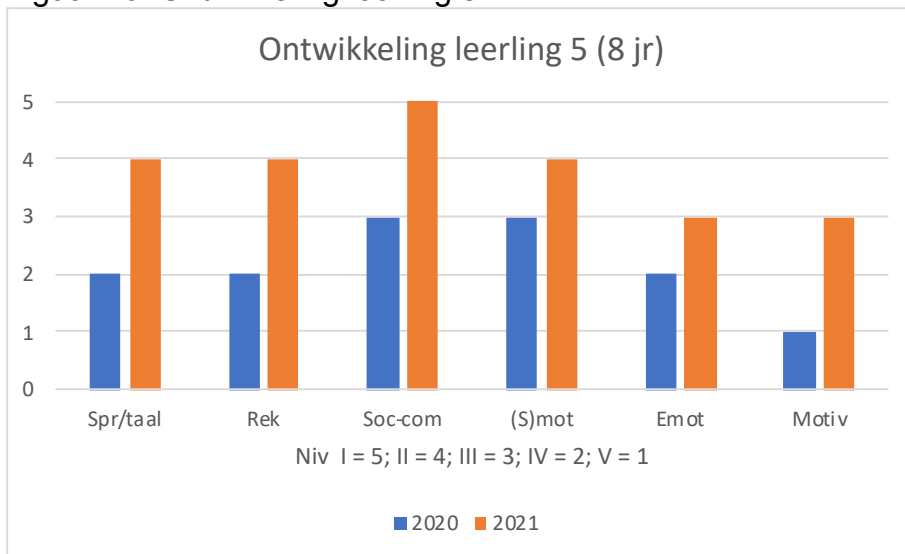
Leerling 5 is in 2020 als 8-jarige in de C+ groep gestart. Voorafgaand hieraan heeft de leerling achtereenvolgens het volgende (onderwijs)pad doorlopen:

1. regulier onderwijs, groep 1–2–3;
2. speciaal basisonderwijs, groep 4–5;
3. thuiszitter.

Leerling 5 is onderpresteerder. De leerling volgt speltherapie op school en krijgt ondersteuning buiten school.

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is zowel bij binnenkomst als na 1 jaar 138. De leerling is op alle ontwikkelingsniveaus enorm vooruitgegaan.

Figuur 10: Ontwikkeling leerling 5

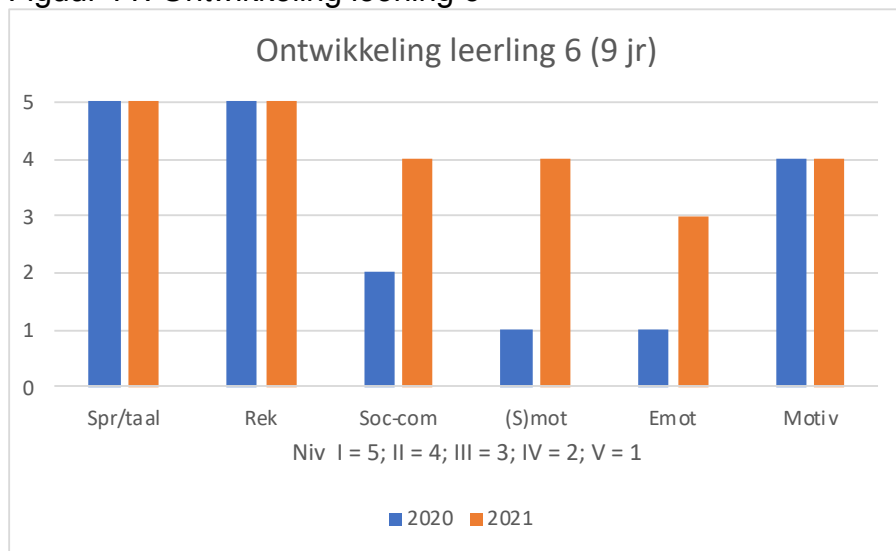
Leerling 6

Leerling 6 is als 9-jarige in 2020 gestart in de C+ groep na eerder een montessorischool te hebben bezocht (groep 1–2–3–4). De leerling heeft ergotherapie gehad.

Leerling 6 heeft een disharmonisch profiel.

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is bij binnenkomst tussen de 109 en 121 en na 1 jaar 126. De leerling ontwikkelt zich uitstekend: wat betreft spraak/taal en rekenen ontwikkeling behoort de leerling tot de groep 20% hoogst scorende leerlingen. Ook is de leerling enorm vooruitgegaan op sociaal-communicatief, (senso-)motorisch en emotioneel ontwikkelingsniveau. Wat betreft motivatie scoort leerling 6 evenals de groep 20% boven het landelijk gemiddelde.

Figuur 11: Ontwikkeling leerling 6

Leerling 7

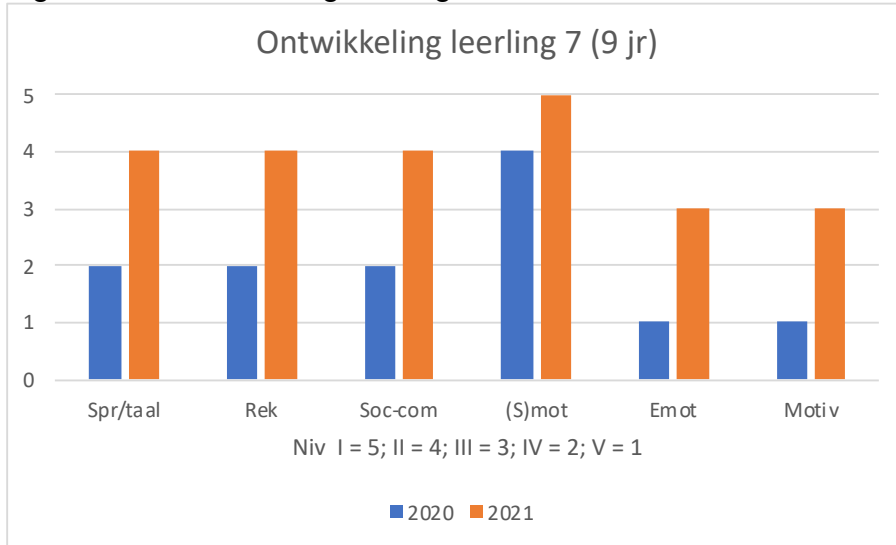
Leerling 7 is in 2020 als 9-jarige gestart in de C+ groep. De schoolcarrière van de leerling voorafgaand aan de C+ groep was achtereenvolgens:

1. reguliere onderwijs (groep 1–2–3–4);
2. thuiszitter.

Bij de leerling is dyslexie vastgesteld waarna ondersteuning is gestart. De leerling is onderpresteerder.

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is bij binnenkomst tussen de 128 en na 1 jaar 142. De leerling is op alle ontwikkelingsniveaus enorm vooruitgegaan.

Figuur 12: Ontwikkeling leerling 7

Leerling 8

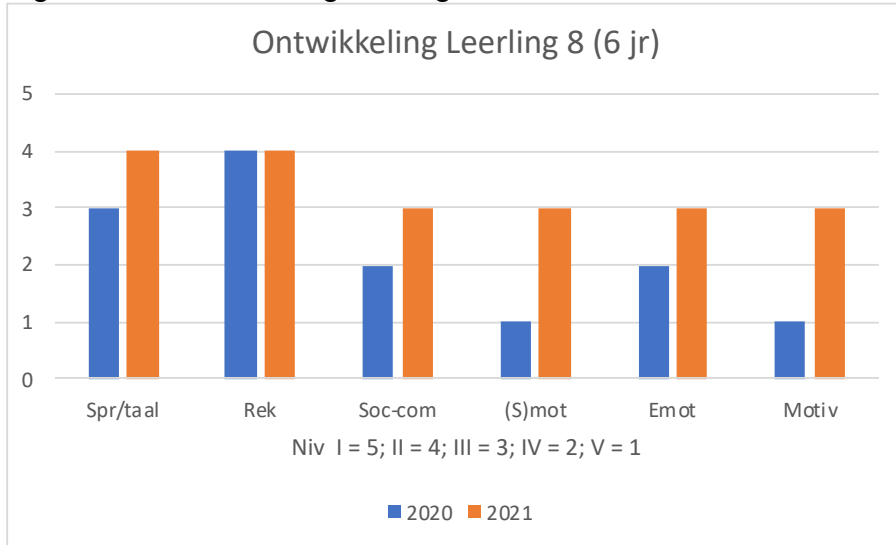
Leerling 8 is in 2020 als 6-jarige gestart in de C+ groep. Daarvoor heeft de leerling het volgende (onderwijs)pad doorlopen:

1. reguliere onderwijs (groep 1–2–3);
2. thuiszitter.

Leerling 8 is onderpresteerder. De leerling bezoekt eerder een plusgroep en had individuele ondersteuning. De leerling krijgt ergotherapie.

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is bij binnenkomst 72, maar deze test is afgenomen in een zeer stressvolle situatie en nare periode voor deze leerling. Er is nog geen tweede inschatting gemaakt. De leerling ontwikkelt zich goed. Op het gebied van rekenen scoort leerling 8 stabiel, op het niveau van 20% boven het landelijk gemiddelde presteren. Op de andere ontwikkelingsgebieden is leerling 8 (enorm) in niveau gestegen.

Figuur 13: Ontwikkeling leerling 8

Leerling 9

Leerling 9 is in 2020 als 8-jarige gestart in de C+ groep. Daarvoor heeft de leerling de volgende onderwijs carrière doorlopen:

1. reguliere onderwijs (groep 1–3–4);
2. speciaal basisonderwijs groep 4.

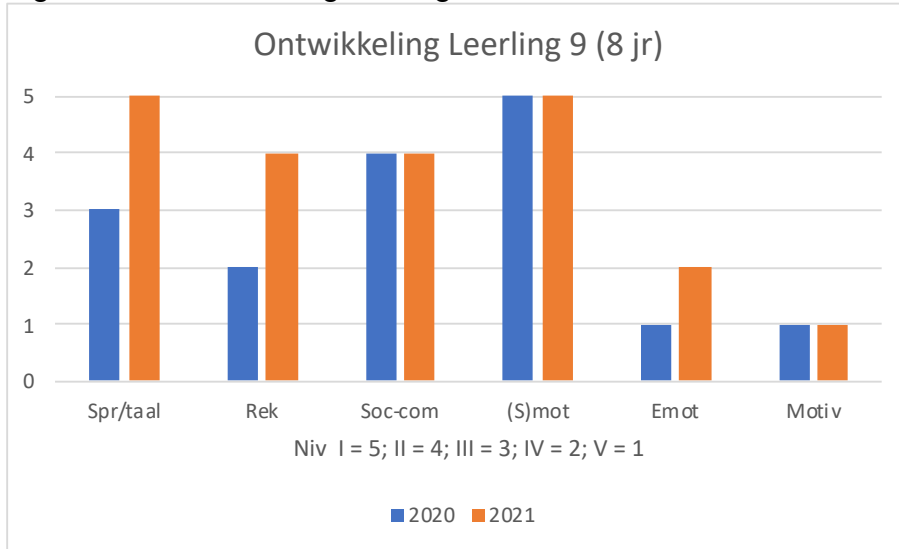
In de C+ groep heeft de leerling klas 6 overgeslagen (groep 5–7). De leerling heeft tekentherapie gehad. De psychomotorische training (YOUZ) is afgebroken, omdat deze niet passend is.

De thuisondersteuning is gestagneerd vanwege onvoldoende bezetting vanuit de PGB, de paardencoaching loopt nog. De leerling volgt met een persoonsgebonden budget op een andere locatie een aangepast Onderwijs & jeugdhulpplan. De leerkrachten van de C+ groep verzorgen onderwijsinhoudelijke input. De leerling heeft onderwijstijdverkort en is 3 dagdelen per week in de C+ groep met individuele begeleiding.

Het bezoeken van een school veroorzaakt te veel stress voor leerling 9. Deze stress heeft een negatieve invloed op de ontwikkeling van het kind, waardoor de C+ groep voor deze leerling geen passende plek lijkt te zijn.

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is bij binnenkomst 118 en na 1 jaar 132. De leerling ontwikkelt zich goed en scoort wat betreft spraak/taal- en (senso-)motorische ontwikkeling op het niveau van de groep 20% hoogst scorende leerlingen. Op sociaal-communicatief scoort het conform de 20% boven het landelijk gemiddelde. Ook reken- en emotioneel gebied is de leerling gegroeid. Het motivatieniveau is echter laag, in overeenstemming met de 20% laagst scorende leerlingen.

Figuur 14: Ontwikkeling leerling 9

Leerling 10

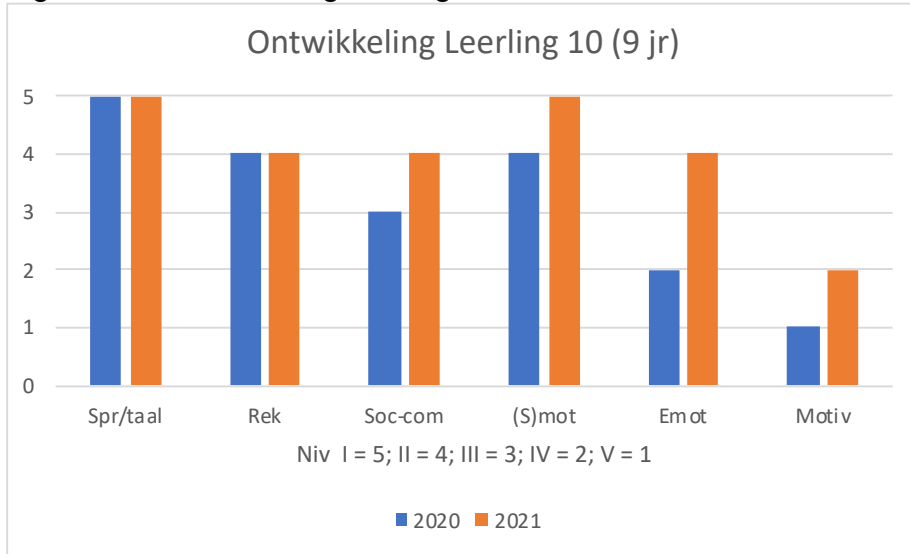
Leerling 10 is in 2020 als 9-jarige gestart in groep 5 van de C+ groep. Daaraan voorafgaand heeft de leerling het volgende (onderwijs)pad doorlopen:

1. deels groep 1/2 in het reguliere onderwijs;
2. deels groep 1/2 in hoogbegaafdenonderwijs;
3. deels groep 3 in hoogbegaafdenonderwijs en deels groep 8 op school;
4. speciaal onderwijs groep 1/2–3–5.

In de C+ groep heeft de leerling klas 7 overgeslagen (groep 6–8). De leerling krijgt ondersteuning vanuit het PGB. De leerling gebruikt medicatie.

De (geschatte) score wat betreft het algemeen cognitief niveau is zowel bij binnenkomst als na 1 jaar hoger dan 145. De leerling ontwikkelt zich ondanks zijn gecompliceerde eerdere schoolgang (zeer) goed en scoort wat betreft spraak/taal- en (senso-)motorische ontwikkeling op het niveau van de groep 20% hoogst scorende leerlingen. Wat betreft het reken-, de sociaal-communicatieve en de emotionele ontwikkeling scoort de leerling op het niveau van leerlingen die 20% boven het landelijk gemiddelde scoren. Desondanks is de leerling nog niet erg gemotiveerd. Wat betreft motivatie scoort leerling 10 in overeenstemming met de groep die 20% onder het landelijk gemiddelde scoort.

Figuur 15: Ontwikkeling leerling 10

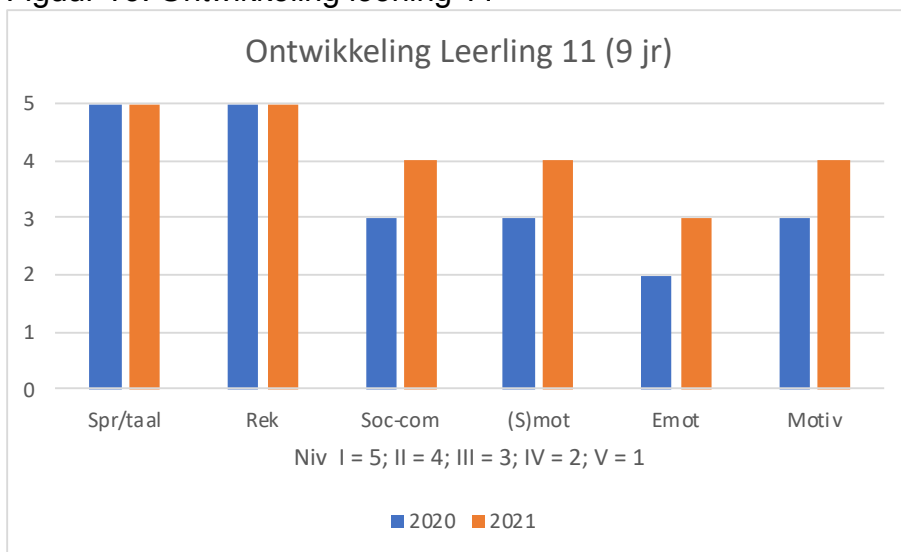
Leerling 11

Leerling 11 is in 2020 als 9-jarige gestart in de C+ groep na eerder een montessorischool te hebben bezocht (groep 1–2–3–4–5). De leerling heeft een individueel arrangement gehad. Leerling 11 volgt speltherapie voor sociale weerbaarheid.

Leerling 11 heeft de diagnose ASS.

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is zowel bij binnenkomst als na 1 jaar ingeschat op hoog, dat wil zeggen een IQ-score tussen de 120 en 130. De leerling ontwikkelt zich goed en behoort nog steeds tot de 20% hoogst scorenden op het gebied van spraak/taal- en rekenontwikkeling. Op de overige ontwikkelingsgebieden is de leerling in niveau gestegen.

Figuur 16: Ontwikkeling leerling 11

Leerling 12

Leerling 12 is in 2020 als 9-jarige in groep 5 van de C+ groep gestart. De schoolcarrière van leerling 12 verliep als volgt:

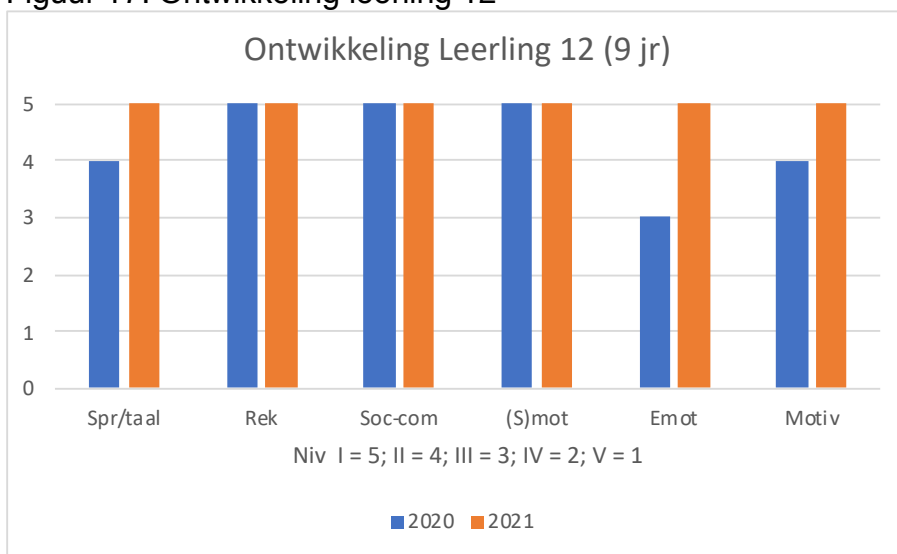
1. regulier onderwijs (groep 1–2–3);
2. verwezen naar groep 4 van het speciaal basisonderwijs;
3. thuiszitter;
4. groep 5 voltijds hoogbegaafdenonderwijs;
5. thuiszitter.

De leerling is in groep 5 van de C+ groep ingestroomd en heeft vervolgens klas 7 overgeslagen (groep 6–8). Leerling 12 heeft de diagnose ADHD gekregen en gebruikt medicatie.

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is zowel bij binnenkomst als na 1 jaar 132. De leerling ontwikkelt zich uitstekend en behoort op alle aandachtsgebieden tot de 20% hoogst scorenden. Leerling 12 is vooral vooruit gegaan wat betreft spraak/taal-, emotionele en motivationele ontwikkeling.

De leerling was thuiszitter en stroomt nu uit naar het Novum Gymnasium VWO.

Figuur 17: Ontwikkeling leerling 12

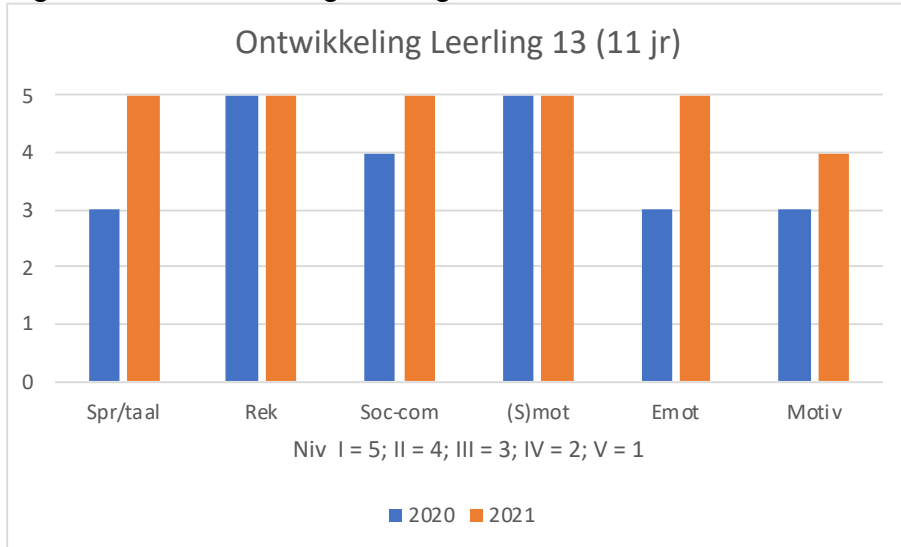
Leerling 13

Leerling 13 is in 2020 als 11-jarige gestart in groep 7 van de C+ groep na eerst 6 jaar in het reguliere onderwijs te hebben gezeten (groep 1–2–3–4–5–6).

Leerling 13 is een onderpresteerder. Bij de leerling is dyslexie vastgesteld waarna ondersteuning is gestart in combinatie met een individueel arrangement.

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is zowel bij binnenkomst als na 1 jaar 132. De leerling ontwikkelt zich heel goed en is vooral op spraak/taal-, sociaal-communicatieve-, emotionele en motivationele ontwikkeling gegroeid. Met uitzondering van het motivatieniveau behoort de leerling tot de groep 20% hoogst scorenden. De leerling stroomt uit naar het Haagse Montessori Lyceum VWO.

Figuur 18: Ontwikkeling leerling 13

Leerling 14

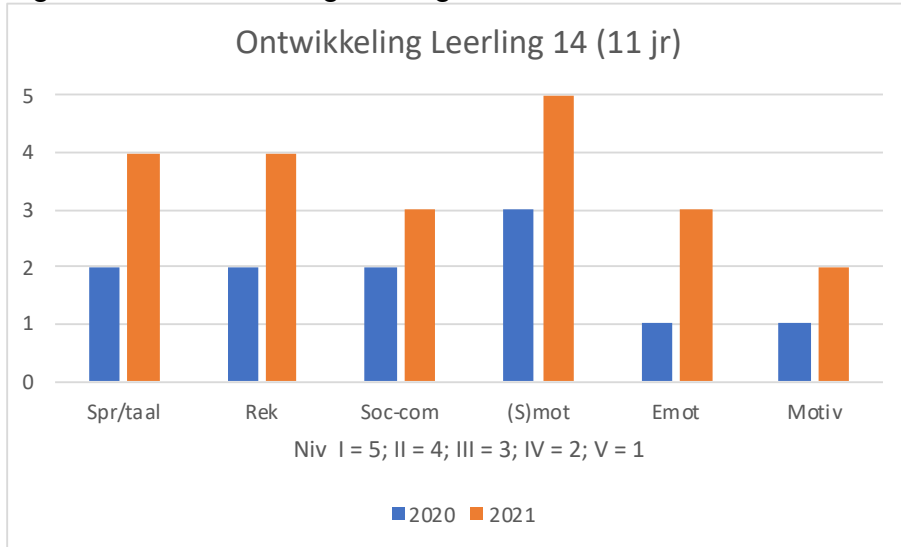
Leerling 14 is in 2020 als 11-jarige gestart in groep 7 van de C+ groep. De schoolcarrière van de leerling voorafgaand aan de C+ groep was achtereenvolgens:

1. montessorionderwijs (groep 1–2–3–4);
2. thuiszitter (groep 5) met IVIO- en Groeitraject.

De leerling ontvangt individuele ondersteuning vanuit de PGB en bezoekt 1x per week een externe groep vanuit de PGB. Leerling 14 gebruikt medicatie.

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is bij binnenkomst 96 en na 1 jaar gemiddeld tot hoog, dat wil zeggen een IQ-score tussen de 110 en 120. De leerling ontwikkelt zich goed en is op alle aandachtsgebieden in niveau gestegen. Wat betreft (senso-)motorische ontwikkeling scoort de leerling op het niveau van de groep 20% hoogst scorende leerlingen. Leerling 14 stroomt uit naar Voortgezet Speciaal Onderwijs HAVO-VWO.

Figuur 19: Ontwikkeling leerling 14

Leerling 15

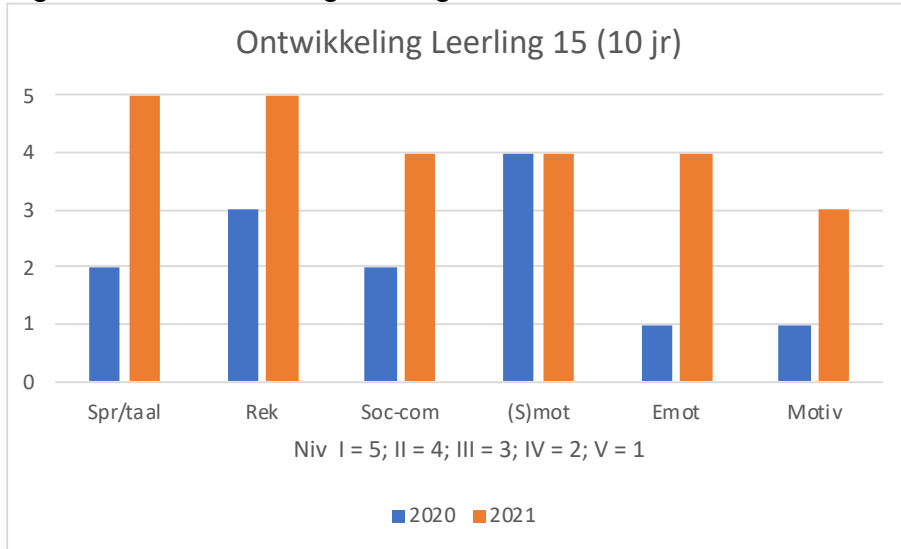
Leerling 15 is in 2020 als 10-jarige gestart in groep 7 van de C+ groep. Hiervoor heeft de leerling de volgende (school)loopbaan afgelegd:

1. regulier onderwijs (groep 1–2–3–4–5–6);
2. thuiszitter.

Leerling 15 heeft een individueel arrangement Rots en Water gevolgd op school. Leerling 15 is onderpresteerder. Uit didactisch onderzoek is gebleken dat de leerling een voorsprong heeft van 1 tot 2 jaar op alle ontwikkelgebieden.

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is bij binnenkomst 109 en na 1 jaar gemiddeld tot hoog, dat wil zeggen een IQ-score tussen de 110 en 120. Leerling 15 is op het gebied van spraak/taal-, reken-, sociaal-communicatieve, emotionele en motivatieontwikkeling enorm in niveau gestegen. De leerling stroomt uit naar het Haagse Montessori Lyceum VWO.

Figuur 20: Ontwikkeling leerling 15

Leerling 16

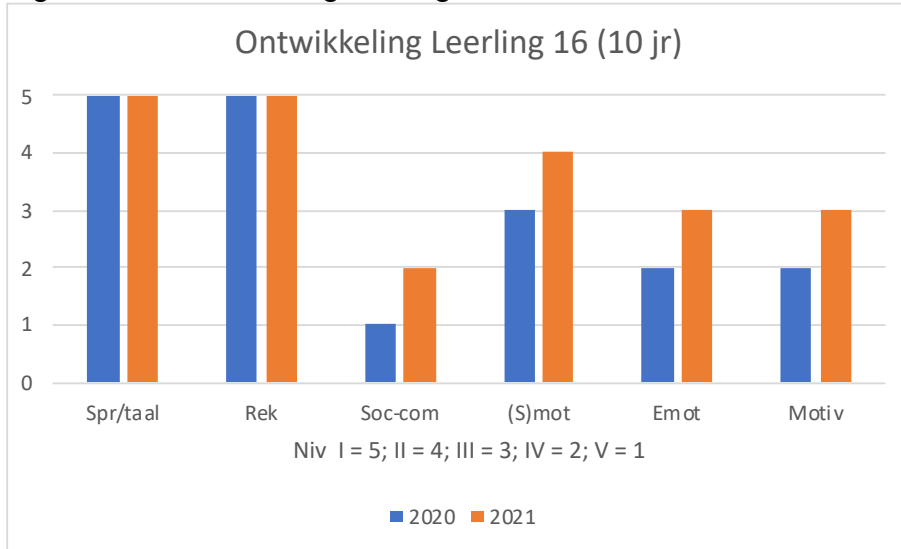
Leerling 16 is in 2020 als 10-jarige gestart in groep 7 van de C+ groep. De schoolcarrière van de leerling voorafgaand aan de C+ groep was achtereenvolgens:

1. tweetalig regulier onderwijs op een Europese school (groep 1–2–3–4–5);
2. speciaal basisonderwijs (groep 6–7).

De leerling volgt speltherapie. Leerling 16 is gediagnosticeerd met ADHD en krijgt medicatie.

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is zowel bij binnenkomst als na 1 jaar ingeschat op hoog, dat wil zeggen een IQ-score tussen de 120 en 130. De leerling ontwikkelt zich uitstekend: wat betreft spraak/taal en rekenen ontwikkeling behoort de leerling tot de groep 20% hoogst scorende leerlingen. Ook heeft leerling 16 grote stappen gemaakt op sociaal-communicatief, (senso-)motorisch, emotioneel en motivationeel ontwikkelingsniveau. De leerling stroomt uit naar Vrije School VWO.

Figuur 21: Ontwikkeling leerling 16

Leerling 17

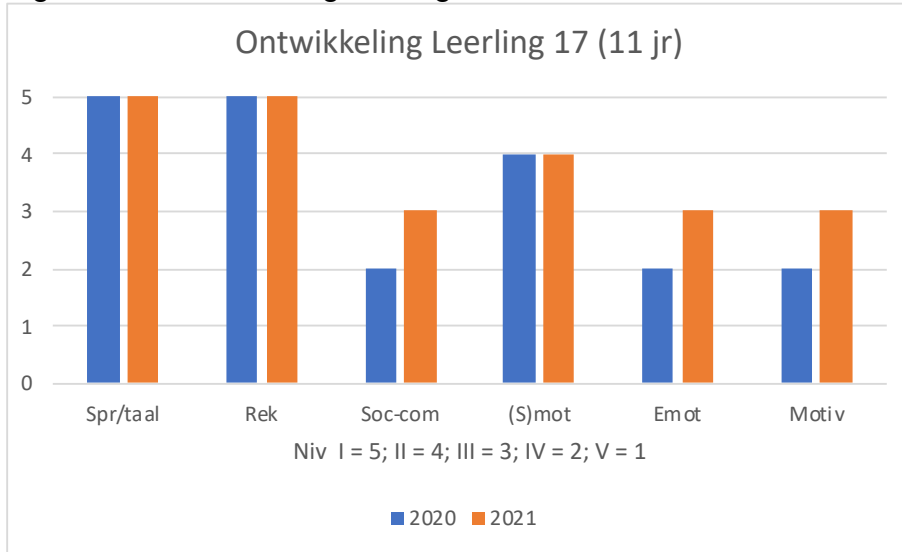
Leerling 17 is in 2020 als 11-jarige gestart in groep 7 van de C+ groep na eerst 6 jaar in het reguliere onderwijs te hebben gezeten (groep 1–2–3–4–5–6). De leerling volgt tekentherapie op school.

Leerling 17 heeft in het reguliere onderwijs een trauma opgelopen. Leerling 17 is gediagnosticeerd met ASS.

De leerling is van de C+ BB-groep overgestapt naar de reguliere speciaal basisonderwijsgroep groep 7 van De Bonte Vlinder, om de laatste 2 maanden van het schooljaar daar af te maken. Hiervoor is gekozen, vanwege de sociaal-emotionele ontwikkeling van de betreffende leerling. Deze sloot beter aan bij de groep leerlingen in groep 7 van het speciaal basisonderwijs.

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is zowel bij binnenkomst als na 1 jaar 114. De leerling ontwikkelt zich goed. Op het gebied van spraak/taal- en rekenniveau behoort de leerling tot de groep 20% hoogst scorende leerlingen. Wat betreft (senso-)motorische ontwikkeling behoort de leerling tot de groep 20% boven het landelijk gemiddelde. Vooral op sociaal-communicatief-, emotioneel en motieveniveau is de leerling gegroeid. De leerling stroomt uit naar het Novum Gymnasium VWO.

Figuur 22: Ontwikkeling leerling 17

Leerling 18

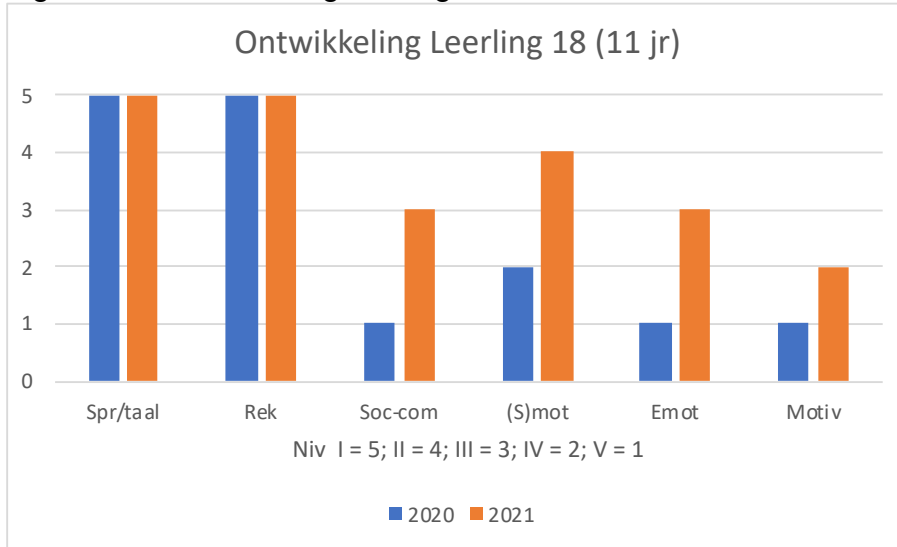
Leerling 18 is in 2020 als 11-jarige in de C+ groep gestart. Hiervoor heeft de leerling de volgende (school)loopbaan afgelegd:

1. regulier onderwijs (groep 1–2–3–4–5–6);
2. speciaal onderwijs (groep 7);
3. thuiszitter.

De leerling is gediagnosticeerd met ASS.

De (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau is zowel bij binnenkomst als na 1 jaar 130. Op het gebied van spraak/taal- en rekenniveau behoort de leerling tot de groep 20% hoogst scorende leerlingen. De leerling heeft zich sterk ontwikkeld op sociaal-communicatief, (senso-)motorisch en emotioneel gebied. Ook wat betreft motivatieniveau is de leerling gegroeid. De leerling stroomt uit naar het Voortgezet Speciaal Onderwijs VWO.

Figuur 23: Ontwikkeling leerling 18

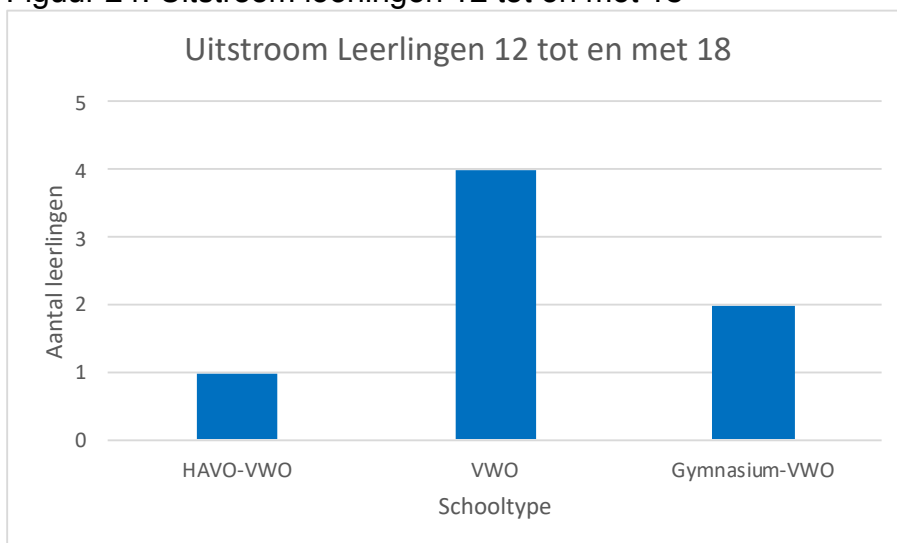
Uitstroomniveau

Leerlingen 12 tot en met 18 hebben zich zodanig weten te ontwikkelen dat er 6 uitstromen naar het vwo en 1 naar havo-vwo. Deze groep bestaat op het moment van uitstroom uit één 10-jarige, twee 11-jarigen en vier 12-jarigen. Dit is een hele prestatie, omdat deze zeven leerlingen bij binnenkomst in de C+ groepen met veel problemen kampten. Zo hebben vier van hen eerder thuisgezeten en zijn drie van hen verwezen naar het speciaal onderwijs. Een van deze drie, leerling 18, is ook voormalig thuiszitter.

Twee leerlingen stromen uit naar het voortgezet speciaal onderwijs en vijf naar het reguliere voortgezet onderwijs.

Het streven was om de leerlingen te laten uitstromen naar vwo-niveau (hoofdstuk 3) en dit is hierbij behaald.

Figuur 24: Uitstroom leerlingen 12 tot en met 18

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat alle leerlingen zich in het schooljaar 2020-2021 (zeer) goed hebben ontwikkeld. Zij presteren op onderdelen boven het landelijk gemiddelde (niveau I of II) of hebben grote stappen gemaakt op ontwikkelingsterreinen waarop zij een jaar eerder op of onder het landelijk gemiddelde scores.

Zes leerlingen scoren in 2021 op het gebied van motivatie nog onder het landelijk gemiddelde (niveau IV en V). Bij vier van hen (leerling 2, 10, 14 en 18) is de motivatie wel toegenomen van niveau V naar niveau IV. Twee leerlingen echter, leerling 4 en 9, scoren in 2021 nog even laag op het gebied van motivatie als in 2020, respectievelijk niveau IV en V. Met uitzondering van leerling 4 en 14 hebben deze leerlingen een (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau boven de 130.

Hoewel de C+ groep voor twee leerlingen (leerling 9 en 17) geen passende plek bleek te zijn, hebben deze leerlingen zich toch in (zeer) positieve zin ontwikkeld.

De (versnelling in de) voortgang in de ontwikkeling van de zeven uitstromende leerlingen heeft ertoe geleid dat er zes uitstromen naar het vwo en een naar havo-vwo. Twee van de zeven vervolgen hun opleiding in het voortgezet speciaal onderwijs en vijf in het reguliere voortgezet onderwijs. Het streven is behaald om de leerlingen naar vwo-niveau te laten uitstromen.

4.4 Beantwoording tweede deelvraag

De tweede deelvraag is:

Is het projectdoel bereikt om een passend aanbod te creëren voor de hoogbegaafde leerlingen in de C+ groepen van De Bonte Vlinder (groep 2, schooljaar 2020-2021)?

Gesproken wordt van een passend aanbod aan de leerlingen als het onderwijs en de ondersteuning is afgestemd op hun specifieke behoeften waardoor hun cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling wordt gestimuleerd (§ 2.3).

Op basis van de analyse van de beschikbare gegevens over de cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling van de 18 leerlingen in de C+ groepen, kan het volgende worden geconcludeerd:

Alle leerlingen hebben zich in het schooljaar 2020-2021 goed tot zeer goed ontwikkeld. Op onderdelen presteren zij minimaal boven het landelijk gemiddelde (niveau II of I) of hebben grote stappen gemaakt op ontwikkelingsterreinen waarop zij op of onder het landelijk gemiddelde scores.

Zes leerlingen hebben zich zodanig ontwikkeld dat zij uitstromen naar vwo-niveau en een naar havo-vwo niveau. Opvallend is ook dat slechts twee van de zeven hun opleiding vervolgen in het voortgezet speciaal onderwijs en vijf in het reguliere voortgezet onderwijs. Het streven is behaald om de leerlingen naar vwo-niveau te laten uitstromen.

Zes leerlingen blijven op het gebied van motivatie onder het landelijk gemiddelde scores. Vier van hen hebben een (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau boven de 130. Dit kan een aanwijzing zijn dat het onderwijs voor deze leerlingen nog onvoldoende passend is. Daarentegen moet worden opgemerkt

ZEERMAKKELIJK

dat de startsituatie van de leerlingen in de C+ groepen zeer divers en gecompliceerd was (50 % thuiszitters). Het kost tijd om de leerlingen een passend aanbod te bieden. Daarbij komt dat in het schooljaar 2020-2021 Covid-19 en hebben de bijbehorende maatregelen een zware stempel hebben gedrukt op de leerlingen, het onderwijsaanbod en op de schoolorganisatie. Dit alles heeft niet meegewerkt om het projectdoel te behalen.

Bij twee (vrouwelijke) leerlingen is opgemerkt dat de C+ groep geen passende plek blijkt te zijn. Desondanks hebben deze leerlingen zich in (zeer) positieve zin ontwikkeld.

Op basis van deze bevindingen kan worden geconcludeerd dat de cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling van alle 18 leerlingen in de C+ groepen in zeer positieve zin is gestimuleerd. Dit is een prestatie te noemen gezien de moeilijke startsituatie van de leerlingen en de zware stempel die Covid-19 op het schooljaar heeft gedrukt. Desalniettemin kan het aanbod met het oog op het motivatieniveau van de leerlingen (nog) niet voor alle leerlingen passend worden genoemd.

5 Uitwerking aanbod

De derde en vierde deelvraag worden in deze paragraaf beantwoord, te weten:

Welk aanbod blijkt op basis van de aangeleverde evaluaties en rapporten goed te werken en waarom werkt dit goed?

En

Welk aanbod blijkt op basis van de aangeleverde evaluaties en rapporten minder te werken en waarom werkt dit minder goed?

Complicerende factor bij de beantwoording van deze vragen is, dat op basis van de beschikbare evaluaties en rapporten geen conclusie is te trekken welk aanbod, zoals dit is verwoord in hoofdstuk 3, goed of juist minder goed werkt. Het aanbod wordt namelijk goed werkend ofwel passend genoemd als dit is afgestemd op de specifieke behoeften van de leerlingen waardoor hun cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling wordt gestimuleerd (§ 2.3). Om te beoordelen of het aanbod goed of minder goed werkt, moet derhalve een relatie gelegd kunnen worden tussen het aanbod en uitwerking hiervan op de ontwikkeling van de leerlingen. Op basis van de beschikbare evaluaties en rapporten kan deze relatie niet worden gelegd.

Om de deelvragen toch in enige mate te kunnen beantwoorden is aan de focusgroep, bestaande uit Linda de Wekker, Laura Balm, Mandy Loory en Corine Segers, de vraag voorgelegd welk (deel van het) aanbod in de C+ groepen is gericht op de zeven ontwikkelingsgebieden:

- 1) Algemene cognitieve ontwikkeling;
- 2) Spraak- en taalniveau;
- 3) Rekenniveau;
- 4) Sociaal-communicatief niveau;
- 5) (Sensu-)motorisch niveau;
- 6) Emotioneel niveau; en
- 7) Motivatieniveau.

Het antwoord op deze vraag is opgenomen in § 5.1. Vervolgens is in § 5.2 het antwoord van de focusgroep weergegeven op de vraag in hoeverre dit aanbod in de C+ groepen goed of minder goed heeft gewerkt in schooljaar 2020-2021. Om het antwoord op deze vraag in enige mate te kunnen relateren aan de ontwikkeling van de leerlingen zijn in § 5.3 de totaaloverzichten van de zeven ontwikkelingsgebieden van alle leerlingen weergegeven. Ten slotte zijn in § 5.4 de deelvragen beantwoord.

De antwoorden op de deelvragen drie en vier zijn derhalve praktisch geheel gebaseerd op de antwoorden van de focusgroep.

5.1 Koppeling aanbod aan ontwikkelingsgebieden

Aan de focusgroep is de vraag voorgelegd welk (deel van het) aanbod in de C+ groepen is gericht op de zeven ontwikkelingsgebieden. Hun bevindingen zijn in deze paragraaf weergegeven.

Executieve functies

Het aanbod *extra aandacht voor het ontwikkelen van executieve functies (leren-leren, plannen en organiseren, taakaanpak)* is het startpunt van alles. Het is direct gekoppeld aan de algemene cognitieve ontwikkeling en het spraak- en taal- en rekenniveau.

Versterking van de executieve functies werkt ook door op de andere ontwikkelingsgebieden zoals op het (senso-)motorisch niveau. Als je een bouwwerk gaat maken, moet je een plan hebben. Daarnaast dragen goed ontwikkelde executieve functies bij aan succeservaringen, waardoor het emotionele niveau en de motivatie worden gestimuleerd.

Tabel 3: Executieve functies

	Aanbod	Alg cogn	Spr/taal	Rek	Soc-com	(S)mot	Emot	Motiv
1	Executieve functies	++	++	++	+	+	+	+

++ = primaire koppeling; + = secundaire koppeling; - = geen koppeling

Sociaal-emotionele en persoonlijke ontwikkeling

De *extra aandacht voor de sociaal-emotionele /persoonlijke ontwikkeling (growth mindset, het leggen en onderhouden van sociale contacten, zelfstandigheid en zelfbeeld, talentontwikkeling) en meta cognitieve vaardigheden (thema's, projecten) bevordert de ontwikkeling van de leerlingen op alle niveaus.* Het is direct gekoppeld aan de sociaal-communicatieve, emotionele en motivatieontwikkeling. Het zelfbeeld van het kind wordt verstevigd.

De vooruitgang op deze ontwikkelingsgebieden werkt ook positief uit op de andere gebieden. Wat betreft de algemene cognitieve ontwikkeling is het helpend als de leerlingen niet in belemmerend denken belanden. Op het gebied van spraak/ taal is het relevant als de kinderen zich realiseren "Wat zeg ik nu eigenlijk en hoe komt mijn opmerking binnen bij een ander?" Daarnaast helpt de extra aandacht voor sociaal-emotionele /persoonlijke ontwikkeling bij bijvoorbeeld rekenen om buiten de comfort zône te treden, anders blijven de leerlingen de hele dag dezelfde sommen maken waar ze toevallig heel goed in zijn. Op (senso-)motorisch niveau is het ook wel belangrijk, vooral ten aanzien van talentontwikkeling.

Tabel 4: Sociaal-emotionele /persoonlijke ontwikkeling

	Aanbod	Alg cogn	Spr/taal	Rek	Soc-com	(S)mot	Emot	Motiv
2	Soc-emot/ persoonl ontw	+	+	+	++	+	++	++

++ = primaire koppeling; + = secundaire koppeling; - = geen koppeling

Psycho-educatie

Het aanbod *Inzet op inzicht in zichzelf en in hun handelen, door inzet psycho-educatie* heeft een positieve uitwerking op alle ontwikkelingsniveaus. Het hangt nauw samen met het aanbod op het gebied van de sociaal-emotionele /persoonlijke ontwikkeling. Psycho-educatie is direct gekoppeld aan de sociaal-communicatieve, emotionele en motivatieontwikkeling.

Daarnaast werkt psycho-educatie door op het algemene cognitieve niveau door zelfreflectie, door het eigen handelen te overdenken en naar zichzelf te kijken. Het geeft directe feedback en de leerlingen leren daarmee omgaan. Het zorgt ervoor dat het inzicht in zichzelf groter wordt en de kinderen zichzelf leren aansturen. Het helpt blokkades weg te werken, waardoor de kinderen hun talenten kunnen ontwikkelen. Het resultaat wordt zichtbaar op het spraak- en taalniveau, de *inner speech*. Tevens helpt psycho-educatie leerlingen in groepen te bewegen en geeft het inzicht in het eigen ego. De leerlingen moeten het wel zelf willen toepassen (motivatie). Psycho-educatie vormt een belangrijke pijler om andere doelen te bereiken.

Tabel 5: Psycho-educatie

	Aanbod	Alg cogn	Spr/taal	Rek	Soc-com	(S)mot	Emot	Motiv
3	Psycho-edu	+	+	+	++	+	++	++

++ = primaire koppeling; + = secundaire koppeling; - = geen koppeling

Pedagogisch klimaat

Het *bieden van een pedagogisch klimaat met aandacht en afstemming in relatie, competentie en autonomie*. Het is een voorwaarde om zich te kunnen ontwikkelen en essentieel voor de motivatie van de leerlingen. Kortom, het aanbod op het gebied van het pedagogisch klimaat ondersteunt de leerlingen op alle onderscheiden ontwikkelingsgebieden.

Tabel 6: Pedagogisch klimaat

	Aanbod	Alg cogn	Spr/taal	Rek	Soc-com	(S)mot	Emot	Motiv
4	Pedag klimaat	++	++	++	++	++	++	++

++ = primaire koppeling; + = secundaire koppeling; - = geen koppeling

(H)erkenning & individuele aandacht

(H)erkenning en (individuele) aandacht voor het kind is eveneens van belang voor alle ontwikkelingsgebieden. De gehele ontwikkeling staat of valt hiermee.

Tabel 7: (H)erkenning en (individuele) aandacht

	Aanbod	Alg cogn	Spr/taal	Rek	Soc-com	(S)mot	Emot	Motiv
5	(H)erk & aandacht	++	++	++	++	++	++	++

++ = primaire koppeling; + = secundaire koppeling; - = geen koppeling

Homogene groep

Een *homogene groep met ontwikkelingsgelijken* is direct gekoppeld aan de algemene cognitieve en spraak/taalontwikkeling.

De homogene groep werkt ook positief door in de andere ontwikkelingsgebieden.

Tabel 8: Homogene groep

	Aanbod	Alg cogn	Spr/taal	Rek	Soc-com	(S)mot	Emot	Motiv
6	Homogene groep	++	++	+	+	+	+	+

++ = primaire koppeling; + = secundaire koppeling; - = geen koppeling

Gedifferentieerd lesaanbod

Een structureel gedifferentieerd lesaanbod, afgestemd op wat een leerling nodig heeft en dat gericht is op:

- De cognitieve ontwikkeling (top-downleren, compacten, verrijken en versnellen) en
- het aanleren van vaardigheden (sociaal emotioneel en executieve functies), uitleg en procesgericht werken.

Een dergelijk gedifferentieerd lesaanbod ondersteunt de leerlingen op alle onderscheiden ontwikkelingsgebieden.

Tabel 9: Gedifferentieerd lesaanbod

	Aanbod	Alg cogn	Spr/taal	Rek	Soc-com	(S)mot	Emot	Motiv
7	Gediff lesaanbod	++	++	++	++	++	++	++

++ = primaire koppeling; + = secundaire koppeling; - = geen koppeling

Structuur & kaders

Behoeft aan structuur en duidelijke kaders is direct gekoppeld aan de algemene cognitieve, spraak/taal-, reken-, sociaal-communicatieve en motivatieontwikkeling.

De vooruitgang op deze ontwikkelingsgebieden werkt ook positief door op de andere gebieden.

Tabel 10: Structuur & kaders

	Aanbod	Alg cogn	Spr/taal	Rek	Soc-com	(S)mot	Emot	Motiv
8	Struct & kaders	++	++	++	++	+	++	++

++ = primaire koppeling; + = secundaire koppeling; - = geen koppeling

Cognitieve & sociaal-emotionele uitdaging

Behoeft aan uitdaging, zowel cognitief als sociaal-emotioneel is eveneens een aanbod dat is gericht op alle ontwikkelingsniveaus.

Tabel 11: Cognitieve & sociaal-emotionele uitdaging

	Aanbod	Alg cogn	Spr/taal	Rek	Soc-com	(S)mot	Emot	Motiv
9	Cogn & soc-emot uitdaging	++	++	++	++	++	++	++

++ = primaire koppeling; + = secundaire koppeling; - = geen koppeling

Conclusie

De focusgroep concludeert dat elk onderdeel van het aanbod doorwerkt op alle ontwikkelingsgebieden. Wel is er met het ene ontwikkelgebied een directere koppeling dan met het andere. Het resultaat van deze koppeling is opgenomen in Tabel 12.

Tabel 12: Koppeling aanbod aan ontwikkelingsgebieden door de focusgroep

	Aanbod	Alg cogn	Spr/taal	Rek	Soc-com	(S)mot	Emot	Motiv
1	Executieve functies	++	++	++	+	+	+	+
2	Soc-emot/ persoonl ontw	+	+	+	++	+	++	++
3	Psycho-edu	+	+	+	++	+	++	++
4	Pedag klimaat	++	++	++	++	++	++	++
5	(H)erk & aandacht	++	++	++	++	++	++	++
6	Homogene groep	++	++	+	+	+	+	+
7	Gediff lesaanbod	++	++	++	++	++	++	++
8	Struct & kaders	++	++	++	++	+	++	++
9	Cogn & soc-emot uitdaging	++	++	++	++	++	++	++

++ = primaire koppeling
 + = secundaire koppeling
 - = geen koppeling

Alg cogn = Algemene cognitieve ontwikkeling
 Spr/taal = Spraak- en taal
 Rek = Reken

Soc-com = Sociaal-communicatief
 (S)mot = (Senso-)motorisch
 Emot = Emotioneel
 Motiv = Motivatie

5.2 Uitwerking aanbod

De focusgroep, te weten Linda de Wekker, Laura Balm, Mandy Loory en Corine Segers, is gevraagd welk (deel van het) aanbod in de C+ groepen goed of minder goed heeft gewerkt en wat de reden hiervoor is.

Per aanbod zijn de antwoorden van de focusgroep weergegeven. De citaten zijn uitspraken van de focusgroepleden.

Executieve functies

In de C+ groepen is veel aandacht voor executieve functies. Het is verweven in het pedagogische en didactisch handelen, maar er wordt ook expliciet aandacht aan besteed bijvoorbeeld met het boek Vooruitwerkclub. Het is een heel belangrijk onderdeel van het aanbod, maar niet het eerste waarmee wordt gestart. Aan de executieve functies wordt juist als laatste in het hele traject aandacht besteed.

In de middenbouwgroep staat het niet expliciet op het rooster, maar is het in doelen geformuleerd. Eind groep 8 in de bovenbouw wordt het expliciet benoemd onder meer als "leren leren". Er is aandacht voor werken met een agenda, plannen en organiseren.

Volgens de focusgroep werkt dit aanbod in de C+ groepen in het algemeen goed, maar niet bij alle leerlingen. Afhankelijk van de kindkenmerken en leerstoornissen pikken leerlingen dit in wisselende mate op. Het is voor veel kinderen wel moeilijk. Frustratie belemmert de leerlingen nogal eens.

Sociaal-emotionele/persoonlijke ontwikkeling

De leerkrachten van de C+ groepen houden zich continu met dit onderdeel van de ontwikkeling bezig. Zij zijn zich erg bewust van het belang van deze ontwikkeling en van het feit dat gedrag niet altijd voortkomt uit onwil of verkeerde intentie. Zij geven aan pedagogen te zijn die deze kinderen verder willen helpen.

Volgens de focusgroep werkt dit aanbod in de C+ groepen goed, juist omdat er pedagogisch geschoolde leraren voor de groep staan die hier veel aandacht voor hebben.

In groep 8 is er bijvoorbeeld een jongen die graag piano speelt. De leerkrachten hebben geregeld dat er een piano in de hal staat waarop het kind kan spelen. Dit geeft aan dat er extra aandacht is voor de emotionele en persoonlijke ontwikkeling.

Mooi is om terug te horen van kinderen en ouders dat sommige kinderen voor het eerst vriendjes hebben en voor het eerst een keer afspreken na school.

Een kind vroeg de leraar van de C+ groep: “Hoe maak je eigenlijk een vriend?” en “Wat is een vriend? Want ik denk dat mijn klasgenoot en ik nu vrienden zijn, maar klopt dat wel?”

Psycho-educatie

De leerkrachten hebben veel aandacht voor psycho-educatie, het maakt deel uit van de basishouding van de leraren in het speciaal basisonderwijs. Zo leert elk kind met adhd of hoogbegaafdheid op een andere manier. De leraar ondersteunt de leerling hierbij en helpt het kind inzicht te krijgen in zichzelf en in de eigen mogelijkheden.

Volgens de focusgroep werkt dit aanbod in de C+ groepen goed. De leerlingen worden gestimuleerd op zichzelf en hun gedrag te reflecteren. De leraren helpen de leerlingen om het inzicht in zichzelf en in hun eigen handelen onder woorden te brengen.

De C+ leerkrachten hebben psycho-educatie meegekregen in hun opleiding en hebben ervaring in wat wel en wat niet werkt, mede ook door samen te werken met de externe en interne ondersteuners van de kinderen. De leerkrachten gebruiken hierbij hun coachende vaardigheden.

Aangezien de groepsomvang van de C+ groepen beperkt is, hebben de leraren ook de tijd voor de leerlingen en hebben zij hen snel in beeld. In een klas met 16 kinderen heb je weinig tijd om te coachen, dan moet je de rest ook aandacht geven.

Pedagogisch klimaat

Het bieden van een pedagogisch klimaat is de basis van het aanbod in de C+ groepen. Hier ligt het zwaartepunt in de C+ groepen, hier wordt het hardst aan gewerkt. Een goed pedagogisch klimaat is een voorwaarde om aan het overige aanbod toe te komen.

Volgens de focusgroep is het pedagogisch klimaat in de C+ groepen goed.

Het motto op de C+ groepen is:

Eerst plezier, veiligheid en zelfvertrouwen, de rest komt dan wel.

Herkenning en aandacht

Herkenning en aandacht is eveneens de basis van het aanbod in de C+ groepen.

Volgens de focusgroep pakt dit aanbod in de C+ groepen erg goed uit. De leraren krijgen van de ouders vaak te horen dat de ouders hun kind thuis weer herkennen als ze enige tijd de C+ groepen hebben bezocht. Ook merken de ouders dat de leerkrachten de kinderen zien zoals ze zijn. De ouders kunnen hun kind herkennen in de beschrijving die de leraren van hen geven. Dit is een goede vaardigheid van de leerkracht. Zij kunnen de kinderen in korte tijd goed inschatten. Zoals de focusgroep zegt:

Het gaat erom gezien te worden.

Homogene groep

Het samenstellen van homogene groepen met begaafde kinderen was een belangrijke reden om de C+ groepen te starten.

Volgens de focusgroep werkt dit aanbod in de C+ groepen enerzijds goed en anderzijds minder goed, of is het een uitdaging. Het aanbod werkt vooral goed voor de algemene cognitieve en spraak/taalontwikkeling, maar vormt wel een uitdaging voor de leerkrachten.

Leerlingen ontdekken dat hun gesprekstof een gemene deler is. Hierdoor worden zij ook ineens breedspakig en gaan in hun gesprek met hun klasgenoten de diepte in over hun interesses. Dit is een ervaring die zij in hun verleden veel minder hadden. Ouders vertellen dan dat het kind thuis heeft gezegd: “[naam] in mijn groep vond het ook leuk om over wetenschap te praten.”

De leerlingen hebben vanwege hun begaafdheidskenmerken veel gemeenschappelijk, zo geeft de focusgroep aan. De leerlingen herkennen veel in elkaar, zoals de brede interesses, het grote denken en diepe voelen. Het diepe voelen herkennen zij vaak niet bij zichzelf. Hier is weleens ruis op de lijn. De leerkrachten merken op:

De leerlingen verwachten veel van zichzelf en anderen. Zij zijn vaak jury, rechter en beul ineen.

Tegenover het gemeenschappelijke van de leerlingen staan volgens de focusgroep de extreem grote onderlinge verschillen in fasen van ontwikkeling, en daarmee ook in gedrag. De focusgroep geeft aan dat kinderen die op een zeer zwakbegaafd emotioneel of sociaal-communicatief niveau functioneren soms naast een kind zitten dat op spraak-taalniveau juist op een heel hoogbegaafd niveau functioneert en

emotioneel heel gevoelig is. Dit is een moeilijke combinatie. Dit vormt een belangrijke uitdaging voor de leerkracht, zegt de focusgroep, want:

Leerlingen zien dan soms gedrag van groepsgenoten, waardoor zij gaan denken “Hoor ik hierbij?”

Toch maken de onderlinge verschillen het ook mogelijk om te werken aan de sociale ontwikkeling, omdat er in de kleine groep wel ruimte en tijd is om hier uitleg aan te geven. Leerlingen leren hier ook woorden aan te geven: “Oké, hij gedraagt zich nu wel zo maar dat is daar en daarom” en ze gaan hierover dan ook onderling in gesprek.

Voor de leerlingen is het ook belangrijk om contacten te hebben met andere kinderen buiten de groep. Soms willen kinderen dit heel graag, bijvoorbeeld omdat zij behoefte hebben aan contacten met anderen op het gebied van voetbal of muziek. De leraren geven ook wel handvatten om contact te leggen met die anderen. De een heeft daar meer sturing bij nodig dan de ander. De leerkrachten kijken naar elk kind afzonderlijk met zijn individuele behoeftes.

Gedifferentieerd lesaanbod

Volgens de focusgroep werkt het gedifferentieerde lesaanbod in de C+ groepen voor de leerlingen goed. De kinderen zijn heel blij met het compacten van de leerstof. Het duurt soms even voordat de leerlingen tot uitdagender werk of verrijken komen. De leerlingen hebben iemand anders nodig om buiten hun comfortzone te komen. De leraar is dan coach en ondersteuner en biedt individuele ondersteuning. Focusgroep:

De zone van de naaste ontwikkeling is echt een mijnenveld, daar kun je niet alleen ingaan.

De focusgroep geeft aan dat “beredeneerd wordt gedifferentieerd”, waardoor de kinderen aan hun trekken komen. Sommige leerlingen zeggen dat zij meer uitdaging willen, maar soms zeggen ze dat omdat ze dan geen zin hebben om iets af te maken. Iets afmaken is moeilijk en “oefenen” is een moeilijk woord. Ze zeggen dan ook wel eens: “Ik heb vandaag geen oefendag.” Leerlingen gaan liever vluchtig door heel veel, maar niet door met iets moeilijks. Het is een soort vlucht om niet het laatste beetje te hoeven doen.

Er is veel mogelijk volgens de focusgroep, maar de leerlingen moeten nog leren om alle mogelijkheden te gebruiken. Zij blijven vaak hangen in de standaard reacties die zij hadden op de vorige school, dat de lesstof te moeilijk, te makkelijk of te saai is. Eerst wordt dan gewerkt aan het uitbreiden van de woordenschat, bijvoorbeeld “Wat is saai?” Als dit proces is doorlopen kan het kind verder.

Oefenen is in de C+ groepen een moeilijk woord. Soms zegt een kind: “Ja, ik zal het maar vast zeggen, ik heb vandaag geen oefendag. Ik ga toch niet werken!”

Het gedifferentieerde lesaanbod werkt volgens de focusgroep goed voor de leerlingen maar voor de leerkrachten is het bijzonder arbeidsintensief, ook al is het een kleine groep leerlingen. De leerlingen hebben veel extra ondersteuning, aandacht en tijd nodig. De focusgroep geeft aan dat je als leerkracht ook jouw eigen grenzen moet kennen en bewaken en je soms jezelf moet afremmen. “Als er bijvoorbeeld van de 10 leerling er 5 in de leerkuil zitten, dan red je het als leerkracht niet. Dit moet je zien te voorkomen”, zo geeft de focusgroep aan. Het voorzien van de onderwijssituaties is daarom heel belangrijk. “Choose your battles.” Het dagprogramma wordt dan ook heel beredeneerd opgezet en wel zodanig dat maximaal 1 leerling per keer in de leerkuil zit. Als het de leerling niet lukt, dan is het zaak om te stoppen en terug te gaan naar de veilige zone, zo geeft de focusgroep aan. Als bijvoorbeeld bij taal het meewerkend voorwerp moet worden uitgelegd, dan is het belangrijk dat je als leerkracht 1 of 2 leerlingen apart neemt om hieraan te werken, zegt de focusgroep. De overige moet je dan aan iets anders laten werken. Als een leerling door de leerkuil heen is, dan is het belangrijk dat er tijd is om te ontspannen. De focusgroep:

Belangrijk is: inspanning - ontspanning - leeglopen.

Het gedifferentieerde lesaanbod vergt veel van de leraren, zegt de focusgroep. Af en toe zeggen zij aan het einde van de dag weleens tegen elkaar: “Dit doe ik nooit meer.” Ook vragen zij weleens een collega de pauze over te nemen.

Structuur en kaders

In de hele school De Bonte Vlinder is het bieden van structuur en duidelijke kaders standaard. Volgens de focusgroep zijn beide essentieel en randvoorwaarden om tot leren te komen. Het belang van het kind staat hierbij centraal. Overzicht en voorspelbaarheid geeft veel rust, veiligheid en het gevoel gezien te worden. Een duidelijk kader, een afgebakende opdracht schept hele duidelijke verwachtingen aan de leerlingen. De focusgroep geeft aan, dat naar hun mening het missen van structuur en kaders een belangrijke reden is waarom het met (hoog)begaafde leerlingen fout gaat in het reguliere onderwijs.

In de C+ groepen werkt dit aanbod volgens de focusgroep goed. In schooljaar 2020-2021 is duidelijk geworden dat de leerlingen echt behoefte hebben aan structuur en duidelijke kaders, omdat onrust en onveiligheid ontstonden toen deze wegvielen. Dit is bijvoorbeeld gebeurd bij roosterwisselingen, uitval van leerkrachten en tijdens de lockdown. Tijdens de tweede lockdown is daarom ook 2 dagen noodopvang geboden aan de C+ groepen. De focusgroep:

Bij het sbo is de leerling vrij binnen de kaders.

De dagstructuur in het sbo is voorspelbaar wat betreft het dagritme, de hele duidelijke verwachtingen en de aanpassing aan de behoefte van de leerlingen. De

opdrachten zijn duidelijk afgebakend. Als het niet duidelijk genoeg is, krijgt de leerkracht de opdrachten gewoon (letterlijk) terug, zegt de focusgroep.

Cognitieve en sociaal-emotionele uitdaging

Het aanbod op het gebied van cognitieve en sociaal-emotionele uitdaging werkt volgens de focusgroep in de C+ groepen goed. De leerkrachten zien dat de kinderen zich ontwikkelen en werken ernaar toe dat zij telkens een stap verder komen. De leerlingen nemen ook zelf initiatieven. Zo is er een 7-jarige leerling die 3 basisscholen achter de rug heeft en hierdoor taal en rekenen niet eenduidig aangeboden heeft gekregen. Het kind werd in de C+ groep gegrepen door feitjes en heeft samen met een vriend een encyclopedie heeft geschreven. Dit gaf een enorme impuls aan het lezen en schrijven van deze leerling.

De focusgroep geeft aan dat de groepsomvang wel een punt van aandacht is. De focusgroepsleden zijn van mening dat de C+ groepen gebaat zijn bij een omvang van de van maximaal 10 kinderen: “De leerlingen ontwikkelen zich in kleinere groepen in een periode van 4 jaar even snel als in grotere groepen (van 15 leerlingen) in een periode van 6 jaar.” Volgens de focusgroep kunnen leerlingen alleen in een kleine groep zelfreflectie toepassen en daardoor in de zône van de naaste ontwikkeling werken.

De kinderen in de C+ groepen ontwikkelen zich niet op dezelfde manier als gemiddeld lerenden, zo zeggen de focusgroepsleden. Er is voor hun ontwikkeling op cognitief en sociaal-emotioneel gebied geen handboek of methode. De leraren moeten dit handboek per leerling zelf bedenken. Dit maakt het onderwijs aan deze leerlingen heel intensief.

Bij groepen groter dan 10 is afdoende coaching en begeleiding volgens de focusgroep niet te waarborgen, zeker niet als het de opdracht is om de leerlingen naar regulier vervolgonderwijs te verwijzen. De focusgroep:

Hoe groter de groepen, hoe minder tijd er is voor de leerlingen, hoe lager de opbrengst en hoe langer de kinderen in de C+ groepen moeten verblijven.

Conclusie

De focusgroep geeft aan dat het volgende aanbod in de C+ groepen in het algemeen goed tot zeer goed werkt voor de leerlingen:

- Aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling/persoonlijke ontwikkeling (aanbod 2);
- Inzicht in zichzelf en in hun handelen, door psycho-educatie (aanbod 3);
- Pedagogisch klimaat met aandacht en afstemming in relatie, competentie en autonomie (aanbod 4);
- H)erkenning en (individuele) aandacht voor het kind (aanbod 5);
- Structureel gedifferentieerd lesaanbod (aanbod 7);
- Behoefte aan structuur en duidelijke kaders (aanbod 8);
- Behoefte aan uitdaging, zowel cognitief als sociaal-emotioneel (aanbod 9).

De drie belangrijkste redenen waardoor dit aanbod volgens de focusgroep (zeer) goed werkt, zijn:

1. De specifieke basishouding, kennis en vaardigheden van de leerkrachten;
2. De beperkte groepsomvang;
3. De specifieke kenmerken van het onderwijs op sbo De Bonte Vlinder, zoals structuur en duidelijke kaders.

Het volgende aanbod in de C+ groepen werkt volgens de focusgroep niet voor alle leerlingen goed, ofwel minder goed:

- Extra aandacht voor het ontwikkelen van executieve functies (1);
- Een homogene groep met ontwikkelingsgelijken (6).

De focusgroep noemt de volgende drie redenen als de belangrijkste oorzaken waardoor dit aanbod niet voor alle leerlingen goed of minder goed werkt:

1. De extreem grote onderlinge verschillen in fasen van de ontwikkelingsgebieden;
2. De diversiteit aan leerstoornissen;
3. De kindkenmerken, waarbij vooral frustratie een belemmerde rol speelt.

De focusgroep merkt op dat aan de executieve functies als laatste wordt gewerkt in het hele traject. Gezien het feit dat veel leerlingen nog niet lang deelnemen aan de C+ groepen, kan het beeld veranderen als op een later moment opnieuw wordt geanalyseerd hoe het aanbod op het gebied van executieve functies uitwerkt.

5.3 Totaaloverzichten per ontwikkelingsgebied

In de vorige paragraaf is weergegeven in hoeverre de focusgroep meent dat het aanbod in de C+ groepen goed of minder goed heeft gewerkt. In § 2.3 is het aanbod beschreven als goed werkend ofwel passend als het is afgestemd op de specifieke behoeften van de leerlingen waardoor hun cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling wordt gestimuleerd. Daarom worden in deze paragraaf de totaaloverzichten weergegeven van de zeven ontwikkelingsgebieden van de 18 leerlingen in de C+ groepen. De resultaten kunnen dan worden vergeleken met de bevindingen uit § 5.2.

Achtereenvolgens wordt ingegaan op de algemene cognitieve ontwikkeling en de ontwikkeling op het spraak- en taalniveau; het rekenniveau; het sociaal-communicatief niveau; het (senso-)motorisch niveau; het emotionele niveau; en het motivatieniveau.

Algemeen cognitief niveau

Per leerling is het algemeen cognitief niveau in kaart gebracht door middel van de (geschatte) IQ-scores bij binnenkomst in de C+ groep en deze scores van eind 2020/2021. Niet van alle leerlingen is het algemeen cognitief niveau gemeten.

Vanwege het disharmonisch profiel van de leerlingen 3, 4 en 6 is bij hen een IQ-bereik aangegeven dat in 2020-2021 ongewijzigd is gebleven. In Figuur 25 is het gemiddelde van dat bereik weergegeven.

Van de zesjarige leerling 8 is alleen de beginmeting bekend. Deze test is afgenomen in een zeer stressvolle situatie en periode van deze leerling.

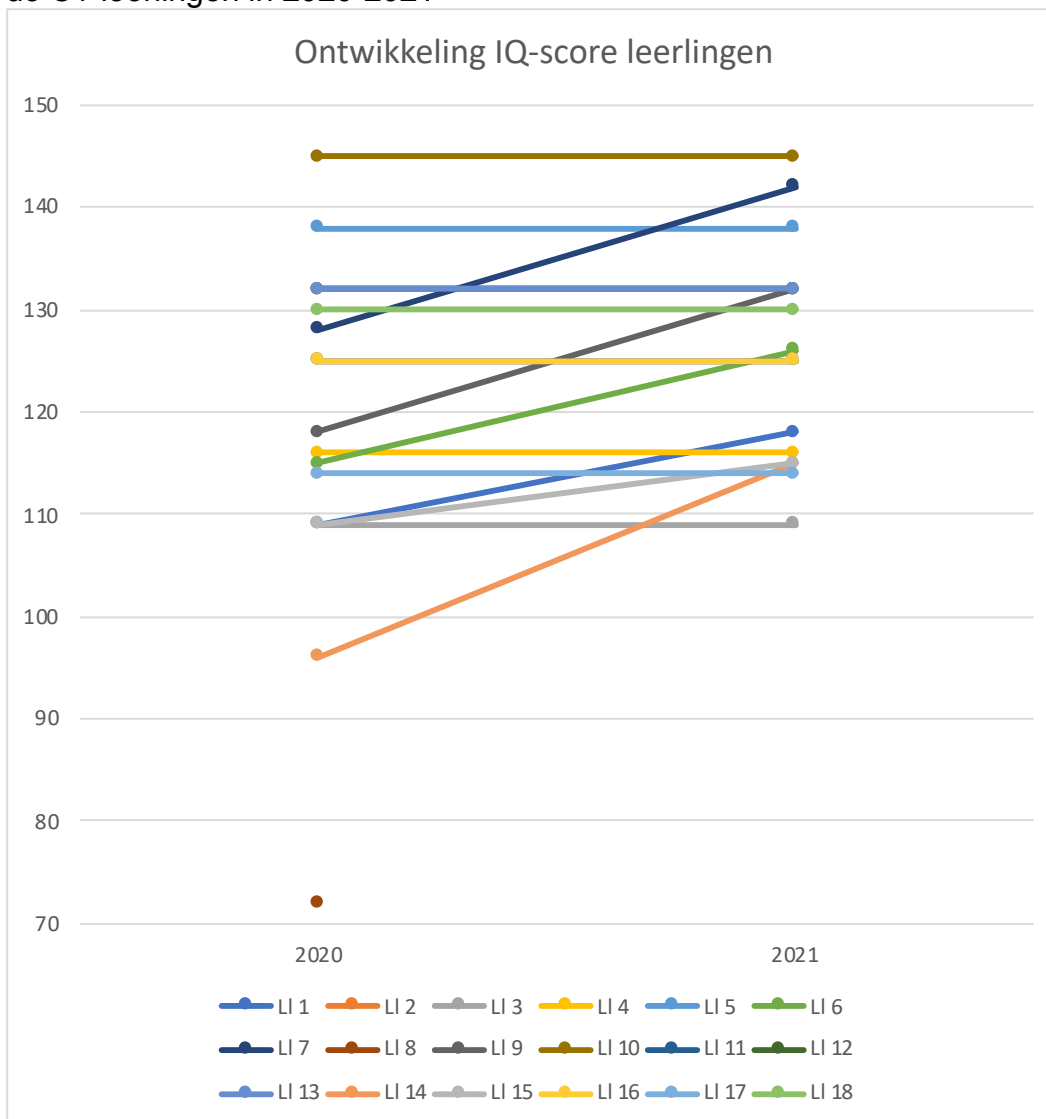
Leerling 10 heeft een IQ-score hoger dan 145.

Van de leerlingen 11 en 16 is de intelligentie zowel aan het begin als aan het eind van de periode geschat op “hoog”. Linda de Wekker omschrijft dit als een IQ-score tussen de 120 en 130. In Figuur 25 is het gemiddelde hiervan aangehouden, ofwel 125.

Van de leerlingen 14 en 15 is de tweede meting geschat op “gemiddeld tot hoog”. Dit wordt door Linda de Wekker omschreven als een IQ-score tussen de 110 en 120. In Figuur 25 is hiervoor 115, het gemiddelde, aangehouden.

Uit Figuur 25 komt naar voren dat 6 leerlingen na 1 jaar hoger scoren op algemeen cognitief niveau. Dit zijn de leerlingen 1, 6, 7, 9, 14 en 15. Geen enkele leerling scoort na 1 jaar lager. Dat niet alle leerlingen een hoogbegaafde score van ‘hoger dan 130’ laten zien kan veroorzaakt worden door eerder in het onderwijs opgedane leer- en gedragsproblemen of andere problemen (Figuur 5).

Figuur 25: De ontwikkeling van de gemeten IQ-scores of een indicatie daarvan van de C+ leerlingen in 2020-2021

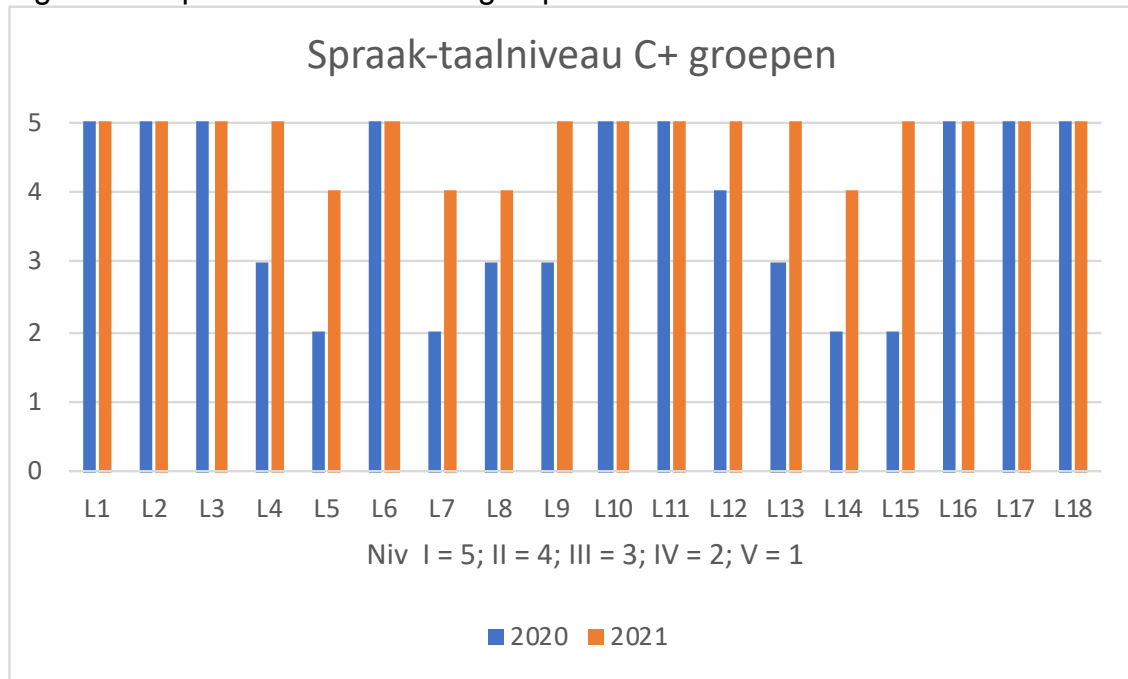

Spraak- en taalniveau

Het spraak-taalniveau van de helft van de leerlingen was bij binnenkomst in de C+ groep al hoog en deze is hoog gebleven (9 leerlingen niveau I). 1 leerling (L 12) is van niveau II naar niveau I gegaan. 3 leerlingen zijn van niveau III naar I gegaan (L 4, 9 en 13) en 1 van niveau III naar niveau II (L8). 3 leerlingen hebben niveau IV opgetrokken tot niveau II (L 5, 7, 14) en 1 leerling is van niveau IV naar I gegaan (L 15).

Uiteindelijk ontwikkelen 14 leerlingen zich tot het niveau behorend bij de 20% hoogst scorende leerlingen (I) en de overige 4 tot het niveau behorend bij de 20% boven het landelijk gemiddelde (II).

Figuur 26: Spraak-taalniveau C+ groepen

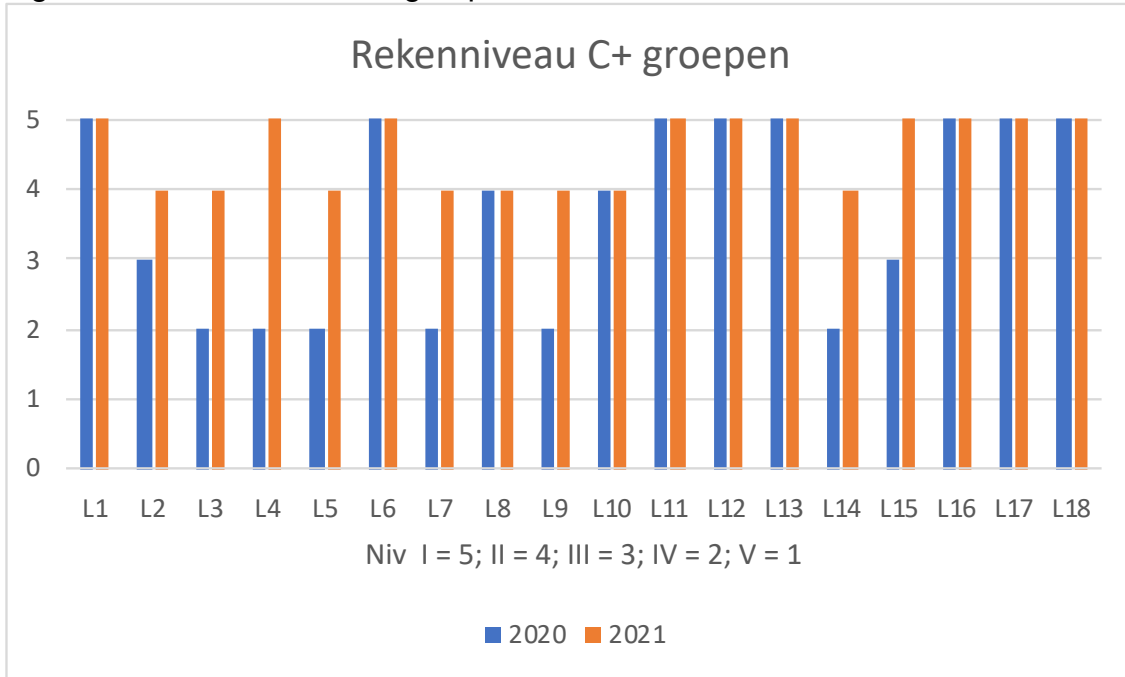

Rekenniveau

Ook het rekenniveau was bij bijna de helft van de leerlingen bij binnenkomst in de C+ groep al hoog en is hoog gebleven (8 leerlingen niveau I). 2 leerlingen hebben niveau II (L 8, 10) gehouden. 2 leerlingen kwamen binnen met niveau III. Hiervan heeft 1 dit opgetrokken naar niveau I (L 15) en 1 naar niveau II (L 2). 6 leerlingen zijn binnengekomen met niveau IV. Hiervan hebben er 5 dit opgetrokken tot niveau II (L 3, 5, 7, 9, 14) en 1 leerling is van niveau IV naar I gegaan (L 4).

In 2021 scoren 10 leerlingen op het niveau behorend bij de 20% hoogst scorende leerlingen (I) en de overige 8 tot het niveau behorend bij de 20% boven het landelijk gemiddelde (II).

Figuur 27: Rekenniveau C+ groepen

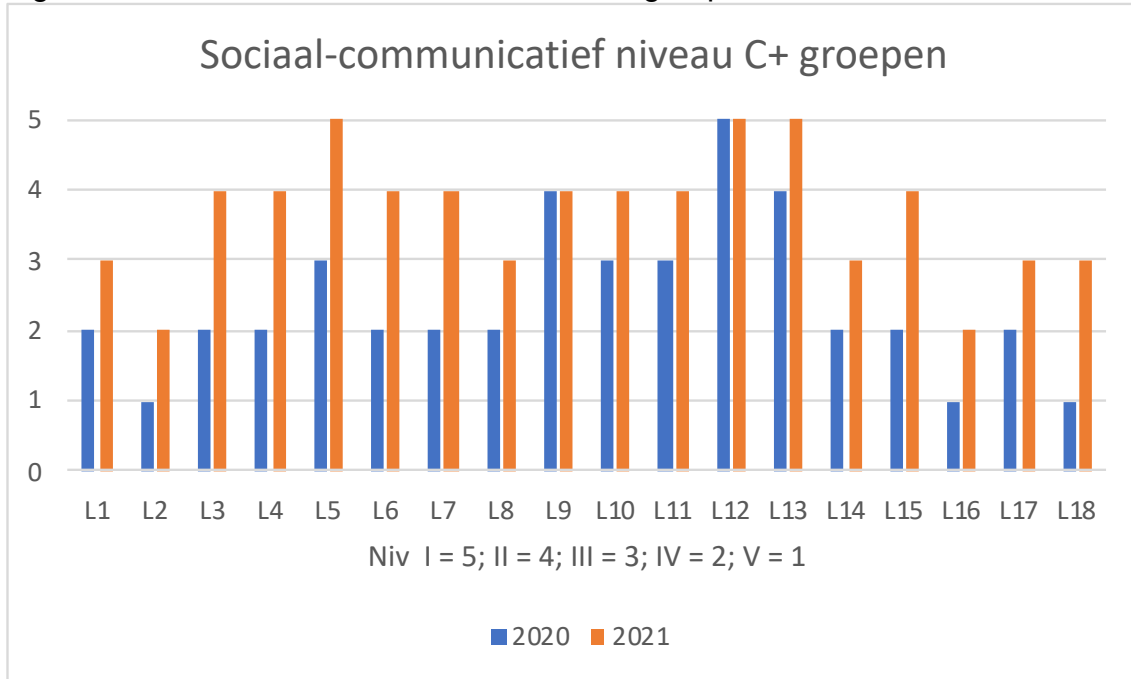

Sociaal-communicatief niveau

Het sociaal-communicatief niveau van slechts 1 leerling was bij binnenkomst in de C+ groep al hoog (niveau I) en is ook zo hoog gebleven. 2 leerlingen kwamen binnen met niveau II, hiervan is er 1 op niveau II (L 9) gebleven en 1 naar niveau I gegaan (L 13). 3 leerlingen hadden niveau III. Hiervan zijn er 2 naar niveau II gestegen (L 10, 11) en 1 naar niveau I (L 5). De helft van de leerlingen had bij binnenkomst niveau IV (9 leerlingen). Hiervan hebben 4 leerlingen het opgetrokken tot niveau III (L 1, 8, 14, 17) en 5 leerlingen tot niveau II (L 3, 4, 6, 7, 15). 3 leerlingen kwamen binnen met niveau V. Hiervan zijn er 2 naar niveau IV (L 2, 16) gegaan en 1 naar niveau III (L18).

Na afloop van het schooljaar 2020-2021 hebben 3 leerlingen zich ontwikkeld tot het niveau behorend bij de 20% hoogst scorende leerlingen (I), 8 leerlingen tot het niveau behorend bij de 20% boven het landelijk gemiddelde (II), 5 leerlingen scoren op het niveau van 20% landelijk gemiddelde (III) en 2 op het niveau van 20% onder het landelijk gemiddelde (IV).

Figuur 28: Sociaal-communicatief niveau C+ groepen

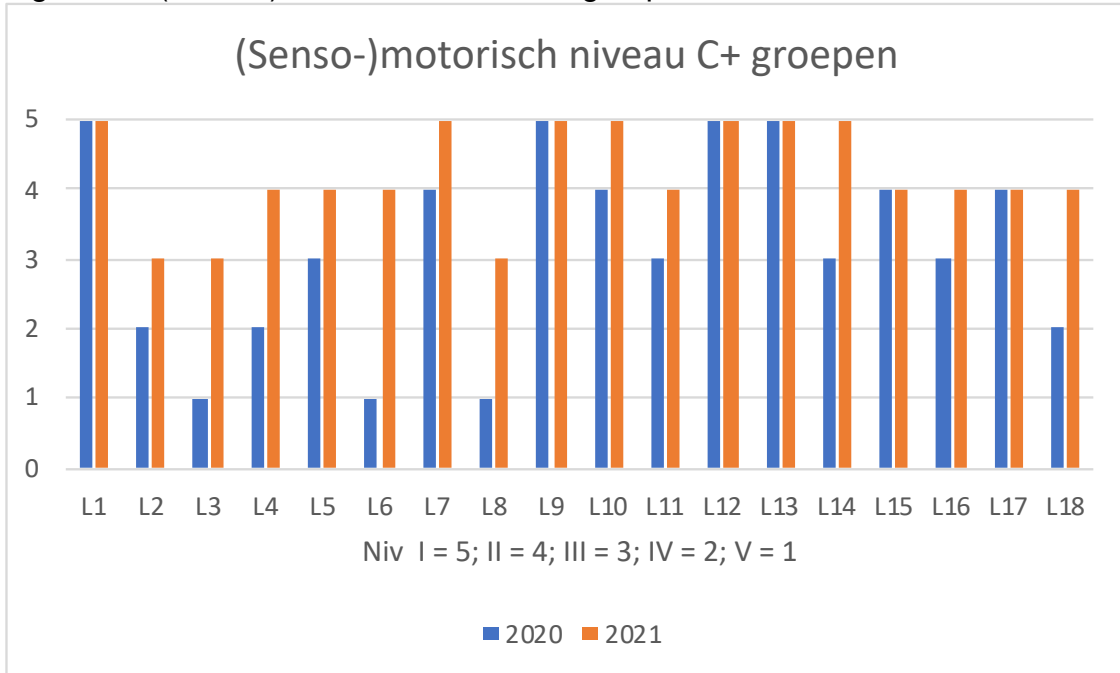

(Senso-)motorisch niveau

Het (senso-)motorisch niveau van 4 leerlingen was bij binnenkomst in de C+ groep hoog en is ook zo gebleven (niveau I). 4 leerlingen kwamen binnen met niveau II. Hiervan hebben 2 leerlingen niveau II gehouden (L 15, 17) en hebben 2 zich ontwikkeld tot niveau I (L 7, 10). 4 leerlingen starten in de C+ groep op niveau III. 3 hiervan zijn naar niveau II gestegen (L 5, 11, 16) en 1 naar niveau I (L 14). 3 leerlingen hadden niveau IV, waarvan 1 zich heeft ontwikkeld tot niveau III (L 2) en 2 tot niveau II (L 4, 18). 3 leerlingen kwamen binnen met niveau V. Hiervan hebben er 2 dit opgetrokken tot niveau III (L 3,8) en 1 tot niveau II (L 6).

In 2021 scoren 7 leerlingen op het niveau behorend bij de 20% hoogst scorende leerlingen (I), 8 leerlingen tot het niveau behorend bij de 20% boven het landelijk gemiddelde (II) en 3 leerlingen scoren op het niveau van 20% landelijk gemiddelde (III).

Figuur 29: (Senso-)motorisch niveau C+ groepen

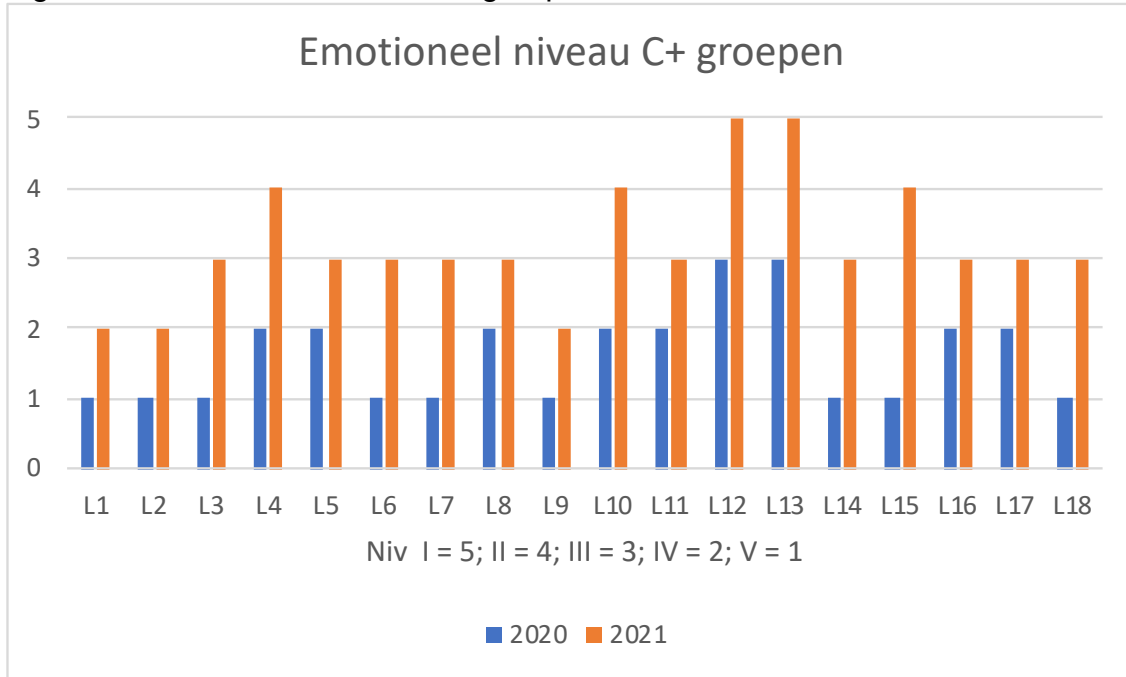

Emotioneel niveau

Het emotioneel niveau van geen enkele leerling was bij binnenkomst in de C+ groep al hoog (niveau I of II). Slechts 2 leerlingen kwamen binnen met niveau III en deze hebben zich beide ontwikkeld tot niveau I (L 12, 13). 7 leerlingen hadden in aanvang niveau IV. Hiervan zijn er 5 gestegen naar niveau III (L 5, 8, 11, 16, 17) en 2 naar niveau II (L 4, 10). Maar liefst de helft van de leerlingen had bij binnenkomst niveau V (9 leerlingen). Hiervan hebben 3 leerlingen zich ontwikkeld van niveau V tot niveau IV (L 1, 2, 9), 5 leerlingen tot niveau III (L 3, 6, 7, 14, 18) en 1 leerling tot II (L15).

Uiteindelijk ontwikkelen 2 leerlingen zich tot het niveau behorend bij de 20% hoogst scorende leerlingen (I), 3 leerlingen tot het niveau behorend bij de 20% boven het landelijk gemiddelde (II), 10 leerlingen scoren op het niveau van 20% landelijk gemiddelde (III) en 3 op het niveau van 20% onder het landelijk gemiddelde (IV).

Figuur 30: Emotioneel niveau C+ groepen

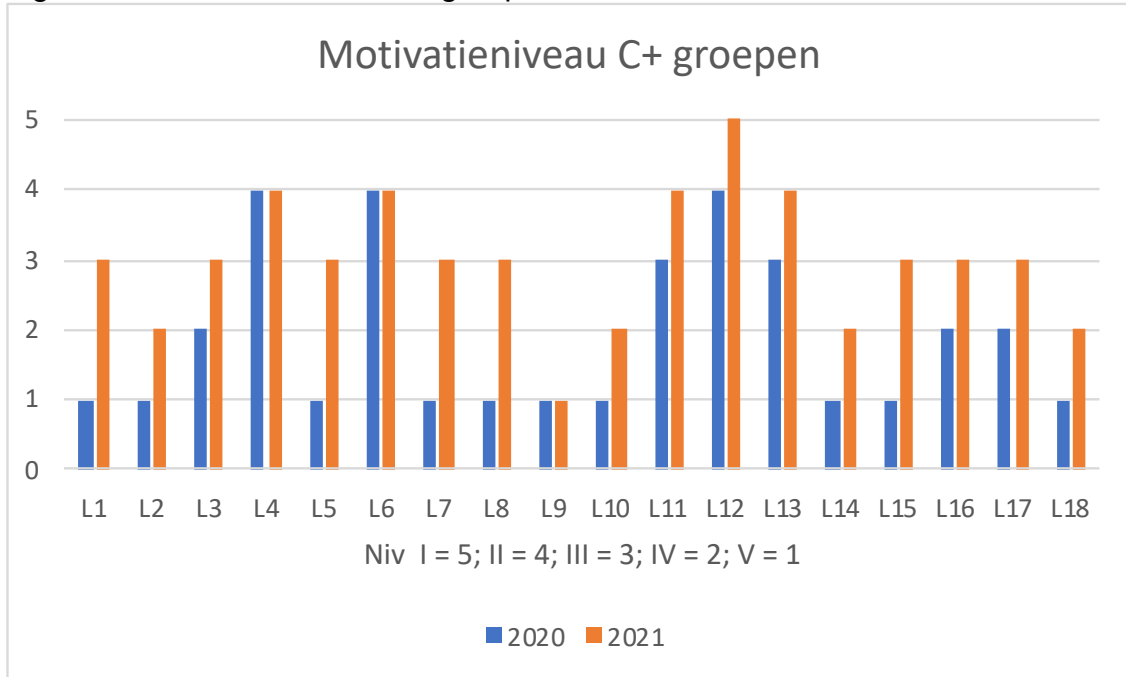

Motivatieniveau

Het motivatieniveau van geen enkele leerling was bij aanvang in de C+ groep hoog (niveau I). 3 leerlingen kwamen binnen met niveau II, hiervan zijn er 2 op niveau II gebleven (L 4, 6) en is 1 naar niveau I gegaan (L 12). 2 leerlingen hadden niveau III en hebben zich beiden ontwikkeld tot niveau II (L 11, 13). 3 leerlingen hadden bij binnenkomst niveau IV en hebben dit allen opgetrokken tot niveau III (L 3, 16, 17). Meer dan de helft van de leerlingen (10 leerlingen) starten op niveau V. Hiervan is er 1 op hetzelfde niveau gebleven (L 9), zijn er 4 naar niveau IV gegaan (L 2, 10, 14, 18), 5 naar niveau III (L 1, 5, 7, 8, 15).

Na afloop van het schooljaar 2020-2021 heeft 1 leerling zich ontwikkeld tot het niveau behorend bij de 20% hoogst scorende leerlingen (I), 4 leerlingen hebben zich opgewerkt tot het niveau behorend bij de 20% boven het landelijk gemiddelde (II), 8 leerlingen scoren op het niveau van 20% landelijk gemiddelde (III), 4 op het niveau van 20% onder het landelijk gemiddelde (IV) en 1 op het niveau van de 20% laagst scorende leerlingen.

Figuur 31: Motivatie niveau C+ groepen

Conclusie

Uit de totaaloverzichten van de zeven ontwikkelingsgebieden van alle leerlingen komt het volgende naar voren:

- Op algemeen cognitief niveau scoren 6 leerlingen in 2021 (flink) hoger scoren op dan in 2020. Geen enkele leerling scoort lager.
- Niet alle leerlingen laten een hoogbegaafde score van 'hoger dan 130' zien, mogelijk door eerder in het onderwijs opgedane leer- en gedragsproblemen of andere problemen.
- Op spraak-taal- en reken-, sociaal-communicatief, (senso)motorisch en emotioneel niveau ontwikkelen alle leerlingen zich goed of laten (grote) verbeteringen zien.
- Wat betreft spraak-taal- en rekenniveau behoren alle leerlingen in tot het niveau behorend bij de 20% hoogst scorende leerlingen (I) of de 20% boven het landelijk gemiddelde (II).
- Op sociaal-communicatief en (senso-)motorisch niveau scoren verschillende leerlingen niveau I of II, maar ook verschillenden op niveau III (20% landelijk gemiddelde). 2 leerlingen scoren op sociaal-communicatief niveau op het niveau van 20% onder het landelijk gemiddelde (III).
- Op emotioneel en motivatieniveau scoren veel leerlingen het laagst van de zeven ontwikkelingsgebieden. Het niveau van veel leerlingen is wel verbeterd, in ieder geval op emotioneel niveau.
- Wat betreft het motivatieniveau zijn 3 leerlingen op hetzelfde niveau blijven steken. Leerling 4 en 6 behalen opnieuw de bovengemiddelde score II. Leerling 9 blijft echter op niveau V. In totaal scoren 5 leerlingen aan het eind van schooljaar 2021 wat betreft motivatie nog steeds onder het landelijk gemiddelde.

5.4 Beantwoording derde en vierde deelvraag

In deze paragraaf zijn de derde en vierde deelvraag behandeld, te weten:

Welk aanbod blijkt op basis van de aangeleverde evaluaties en rapporten goed te werken en waarom werkt dit goed?

En

Welk aanbod blijkt op basis van de aangeleverde evaluaties en rapporten minder te werken en waarom werkt dit minder goed?

De deelvragen bleken niet op basis van de beschikbare evaluaties en rapporten te kunnen worden beantwoord. Om te beoordelen of het aanbod goed of minder goed werkt, moet namelijk duidelijk zijn of in hoeverre het aanbod de cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling van de leerlingen stimuleert. Deze informatie was niet voorhanden in de beschikbare evaluaties en rapporten.

Om de deelvragen toch in enige mate te kunnen beantwoorden, was de input van de focusgroep cruciaal. De deelvragen zijn derhalve voornamelijk beantwoord op basis van de informatie die de focusgroep heeft geleverd. De bevindingen van de focusgroep zijn vervolgens vergeleken met resultaten die de 18 leerlingen in de C+ groepen hebben geboekt op de zeven ontwikkelingsgebieden: de algemene cognitieve ontwikkeling en de ontwikkeling op het spraak- en taalniveau; het rekenniveau; het sociaal-communicatief niveau; het (senso-)motorisch niveau; het emotionele niveau; en het motivatieniveau.

De focusgroep geeft aan dat elk onderdeel van het aanbod aan de C+ groepen direct of indirect doorwerkt op alle zeven onderscheiden ontwikkelingsgebieden.

De focusgroep beantwoordt de derde deelvraag als volgt:

Voor de leerlingen werkt het volgende aanbod goed:

- a. Aandacht voor de sociaal-emotionele/persoonlijke ontwikkeling (2);
- b. Inzicht in zichzelf en in hun handelen, door psycho-educatie (3);
- c. Pedagogisch klimaat met aandacht en afstemming in relatie, competentie en autonomie (4);
- d. Herkenning en (individuele) aandacht voor het kind (5);
- e. Structureel gedifferentieerd lesaanbod (7);
- f. Behoefte aan structuur en duidelijke kaders (8);
- g. Behoefte aan uitdaging, zowel cognitief als sociaal-emotioneel (9).

Volgens de focusgroep werkt dit aanbod (zeer) goed, vooral door:

-
1. *De specifieke basishouding, kennis en vaardigheden van de leerkrachten;*
 2. *De beperkte groepsomvang;*
 3. *De specifieke kenmerken van het onderwijs op sbo De Bonte Vlinder, zoals structuur en duidelijke kaders.*
-

Uit analyse van de totaaloverzichten van de zeven ontwikkelingsgebieden blijkt ook dat alle leerlingen zich op **algemeen cognitief niveau, spraak-taal- en reken-, sociaal-communicatief en (senso-)motorisch niveau** goed ontwikkelen of (grote) verbeteringen laten zien.

De focusgroep beantwoordt de vierde deelvraag als volgt:

Voor de leerlingen werkt het volgende aanbod minder goed:

- a. **Extra aandacht voor het ontwikkelen van executieve functies (1);**
- b. **Een homogene groep met ontwikkelingsgelijken (6).**
Opgemerkt wordt dat als laatste in het hele traject aan de executieve functies wordt gewerkt.

Volgens de focusgroep werkt dit aanbod niet voor alle leerlingen goed of in ieder geval minder goed door:

-
1. *De extreem grote onderlinge verschillen in fasen van de ontwikkelingsgebieden;*
 2. *Leerstoornissen;*
 3. *Kindkenmerken waarbij vooral frustratie een belemmerde rol speelt.*
-

Uit analyse van de totaaloverzichten van de ontwikkeling van de leerlingen blijken veel leerlingen op **emotioneel en motivatieniveau** het laagst te scoren. Het niveau van de meeste leerlingen is wel verbeterd, maar aan het eind van schooljaar 2021 scoren 5 leerlingen wat betreft motivatie nog steeds onder het landelijk gemiddelde.

6 Conclusie en aanbevelingen

In § 6.1 zijn de conclusies van de audit opgenomen en in § 6.2 de aanbevelingen. Ten slotte is in § 6.3 de onderzoeksvraag beantwoord.

6.1 Conclusies

In dit onderzoek is het aanbod in de C+ groepen in kaart gebracht om het effect te kunnen beoordelen van het aanbod in de C+ groepen van De Bonte Vlinder op de 18 hoogbegaafde leerlingen.

Vervolgens is nagegaan of het projectdoel is bereikt om een passend aanbod te creëren voor de hoogbegaafde leerlingen in de C+ groepen van De Bonte Vlinder (groep 2, schooljaar 2020-2021). Gesproken wordt van een passend aanbod als het onderwijs en de ondersteuning is afgestemd op de specifieke behoeften van de leerlingen waardoor hun cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling wordt gestimuleerd.

Op basis van de beschikbare gegevens kan worden geconcludeerd, dat het aanbod in de C+ groepen grotendeels passend was.

Alle leerlingen hebben zich in het schooljaar 2020-2021 goed tot zeer goed ontwikkeld. Op algemeen cognitief niveau scoren 6 leerlingen in 2021 (flink) hoger scoren op dan in 2020. Geen enkele leerling scoort lager. De leerlingen presteren op onderdelen boven het landelijk gemiddelde van hun leeftijdgenoten (niveau I of II). Vooral op spraak-taal- en rekenniveau scoren alle leerlingen (zeer) hoog. Op onderdelen waarop zij aan het begin van het schooljaar op of onder het landelijk gemiddelde scoorden, hebben zij - soms hele grote - stappen gemaakt.

De zeven leerlingen die uitstromen naar het vervolgonderwijs hebben zich zodanig ontwikkeld dat zes leerlingen uitstromen naar het vwo en een naar havo-vwo. Het beoogde vwo-uitstroomniveau is derhalve behaald en tevens vervolgen vijf van de zeven leerlingen hun opleiding in het reguliere onderwijs.

Deze goede resultaten zijn bereikt ondanks de moeilijke startsituatie van de leerlingen (let wel: 50 % thuiszitters) en de zware stempel die Covid-19 op het schooljaar heeft gedrukt.

Het aanbod is echter niet voor alle leerlingen geheel passend. Zes leerlingen geven aanwijzingen dat zij baat hebben bij aanpassingen in het aanbod.

Zo is een leerling vanwege haar sociaal-emotionele ontwikkeling in het schooljaar 2020-2021 van de C+ BB-groep overgestapt naar de reguliere speciaal basisonderwijsgroep groep 7. Deze leerling scoorde op alle ontwikkelingsniveau op of boven het landelijk gemiddelde.

Daarnaast scoren in 2021 vijf leerlingen wat betreft hun motivatieniveau onder het landelijk gemiddelde, twee meisjes en drie jongens. De twee meisjes scoren ook op emotioneel niveau onder het landelijk gemiddelde. Bij vier van de vijf laagscorenden op motivatieniveau is de (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau boven de 130. Deze ontwikkelingen geven een aanwijzing dat het onderwijs voor deze leerlingen (nog) onvoldoende passend is.

Ten slotte is in kaart gebracht welk aanbod goed of juist minder goed werkt voor de leerlingen en welke redenen hiervoor zijn aan te dragen. Deze analyse is praktisch geheel gebaseerd op informatie die is verkregen van de focusgroep. In de aangeleverde evaluaties en rapporten is hierover geen informatie opgenomen.

Het aanbod aan de C+ groepen werkt volgens de focusgroep direct of indirect door op alle onderscheiden ontwikkelingsgebieden. Een goede uitwerking op de leerlingen heeft: de aandacht voor sociaal-emotionele/persoonlijke ontwikkeling (2); psycho-educatie (3); pedagogisch klimaat (4); (h)erkenning en (individuele) aandacht (5); gedifferentieerd lesaanbod (7); structuur en duidelijke kaders (8); en cognitieve & sociaal-emotionele uitdaging (9).

Dit aanbod werkt volgens de focusgroep (zeer) goed, vooral vanwege:

1. De specifieke basishouding, kennis en vaardigheden van de leerkrachten;
2. De beperkte groepsomvang;
3. De specifieke kenmerken van het onderwijs op sbo De Bonte Vlinder, zoals structuur en duidelijke kaders.

Uit analyse van de totaaloverzichten van de zeven ontwikkelingsgebieden komt naar voren dat alle leerlingen zich op praktisch alle niveaus goed ontwikkelen of in ieder geval (grote) verbeteringen laten zien. Vooral de scores op spraak-taal- en rekenniveau zijn uitstekend, maar ook zijn de scores op sociaal-communicatief en (senso-)motorisch niveau sterk verbeterd.

Het volgende aanbod werkt volgens de focusgroep (vooralsnog) minder goed voor de leerlingen: executieve functies (1); en de homogene groep (6). Hoewel versterking van de executieve functies een heel belangrijk onderdeel is van het aanbod en het doorwerkt op de andere ontwikkelingsgebieden, wordt hieraan als laatste in het hele traject aandacht besteed.

Dit aanbod werkt volgens de focusgroep niet voor alle leerlingen goed of in ieder geval minder goed vanwege:

1. De extreem grote verschillen tussen de leerlingen in de fasen van hun ontwikkeling;
2. Leerstoornissen;
3. Kindkenmerken waarbij vooral frustratie een belemmerde rol speelt.

Uit analyse van de totaaloverzichten van de zeven ontwikkelingsgebieden is af te lezen dat vooral de scores op emotioneel en motivatieniveau achterblijven.

6.2 Aanbevelingen

De vijfde deelvraag wordt in deze paragraaf beantwoord, te weten:

Welke aanbevelingen kunnen op basis van de evaluaties en rapporten worden gegeven?

De aanbevelingen betreffen de volgende:

1. Continueer de C+ groepen

Houd de C+ groepen in stand.

Toelichting

Alle leerlingen in de C+ groepen hebben zich in het schooljaar 2020-2021 goed tot zeer goed ontwikkeld. Het is heel belangrijk dat leerlingen zoals deze een kans krijgen te herstellen van hun eerdere schoolervaringen in een veilige en begrijpende omgeving met persoonlijke aandacht en aan hun ontwikkelingsniveau aangepast onderwijs. Het feit dat zes leerlingen uitstromen naar het vwo en een naar havo-vwo geeft aan hoe goed de C+ groepen werken.

2. Helder vervolg-plan van aanpak

Zorg bij het opstellen van een vervolg-plan van aanpak voor een duidelijk en helder onderscheid tussen evalueerbare doelstellingen, plannen, mijlpalen en dergelijke. Verwijs in evaluaties, rapporten en verslagen naar dit projectplan en hanteer dezelfde terminologie.

Toelichting

In het huidige projectplan dat is opgenomen in de subsidieaanvraag (SPPOH 2019) lopen projectdoelen en activiteiten door elkaar heen (hoofdstuk 4) en definities zijn niet helder omschreven of lijken zelfs tegenstrijdig. Tevens is de naamgeving van de evaluaties en andere documenten niet uniek en systematisch.

Zo worden in de subsidieaanvraag hoogbegaafde (HB) leerlingen omschreven als *leerlingen die niet alleen beschikken over een sterk ontwikkelingspotentieel (IQ van 130 of hoger), maar ook over persoonlijkheidsfactoren zoals zelfvertrouwen, creativiteit en taakgerichtheid* (SPPOH 2019, p. 6). Echter, deze definitie is onverenigbaar met de omschrijving van de leerlingen in de C+ groepen: *De doelgroep van de SBO HB groep zijn hoogbegaafde leerlingen met zeer specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften. [...] Wanneer we dit koppelen aan de zes profielen van Betts & Neihart (2010) gaat het dan met name om de risico-leerlingen en de dubbel bijzondere leerlingen* (SPPOH 2019, p. 4, 6 en 30). En: *het betreffen leerlingen met een hoge intelligentie maar belemmerende factoren op het gebied van executieve functies; werkhouding; en omgeving* (Kader CITO 20-21, p. 1-2).

Een betere omschrijving van hoogbegaafde leerlingen zou kunnen zijn: leerlingen die van jongs af aan een sterk ontwikkelpotentieel laten zien, vergelijkbaar met een intelligentiescore van 130 of hoger. Deze leerlingen kunnen door niet passend onderwijs leer- en gedragsproblemen gaan vertonen, zoals de door Betts &

Neihart genoemde risicoleerlingen en dubbel bijzondere leerlingen. De twee laatstgenoemde groepen vormen tezamen de doelgroep waar de C+ groepen zich op richt.

Meer informatie: De Heer, W. (2019). *Onderwijs aan zeer makkelijk lerenden of hoogbegaafden Een overzicht van de wetenschappelijk kennis*. Uitg. Eburon. <https://eburon.nl/product/onderwijs-aan-zeer-makkelijk-lerenden-of-hoogbegaafden/>

3. Evenredige verhouding jongens – meisjes

Stel de groepen zo samen dat de verhouding wat betreft jongens – meisjes evenredig is.

Toelichting

In de huidige groepen is die jongens – meisjes verhouding zeer scheef, vooral in de BB-groep. Een gelijkwaardiger verdeling komt ten goede aan de ontwikkeling op sociaal-communicatief, emotioneel en motivatieniveau van alle leerlingen.

4. Meer cognitieve uitdaging

Bied leerlingen die laag scoren op motivatieniveau in overleg met de leerlingen en hun ouders verdergaand cognitieve uitdaging, in het bijzonder de leerlingen met een (geschatte) score van het algemeen cognitief niveau boven de 130.

Toelichting

Op motivatieniveau scoren vijf leerlingen onder het landelijk gemiddelde, twee meisjes en drie jongens. De twee meisjes scoren ook op emotioneel niveau onder het landelijk gemiddelde. Twee van de drie jongens die laag scoren op motivatieniveau slikken medicatie. Vier van de vijf laagscorenden op motivatieniveau hebben een (geschat) algemene intelligentieniveau boven de 130. Al deze ontwikkelingen en symptomen duiden aan dat het onderwijs voor deze leerlingen op cognitief niveau onvoldoende passend is.

5. Wees alert op slaapproblemen door stress

De sociale en emotionele ontwikkeling wordt ernstig gehinderd door slaapproblemen. Aangezien beide ontwikkelingsniveaus bij de leerlingen in de C+ groepen achterblijven vergeleken met die van hun leeftijdgenoten, is het zaak alert te zijn op slaapproblemen van de leerlingen. De twee belangrijkste oorzaken voor chronische slapeloosheid zijn piekeren en emotionele stress of angstgevoelens. Let hierop bij de leerlingen en overleg met de ouders of hiervan sprake is.

Toelichting

Leerlingen die kampen met afstemmingsproblemen ervaren stress en hebben vaak last van slaapproblemen. Minder dan 6 à 7 uur slaap kan leiden tot problemen.

Chronische slapeloosheid heeft ernstige consequenties voor het lichamelijke, cognitieve, sociale, emotionele en psychische welzijn.

Besprek met de leerling en ouders of hier sprake van is en wat hieraan gedaan kan worden. NB: door slaapproblemen worden nogal eens misdiagnoses gesteld als adhd of ass.

Meer informatie: De Heer, W. (2021). *Alle leerlingen bij de les. Voorkom vastlopen van moeilijk en makkelijk lerenden*. Uitg. Lannoo Campus.
<https://www.lannoo.be/nl/alle-leerlingen-bij-de-les>

6. Leer helpende gedachten aan

Leer de leerlingen helpende gedachten aan als sprake is van stress, faalangst en dergelijke.

Toelichting

Om een niet-helpende gedachte om te zetten in een helpende, is het van belang de gedachte op twee manier te bevragen:

- a. Is de gedachte waar?
- b. Helpt de gedachte mij mijn doel of doelen te bereiken?

Meer informatie: Diekstra, R.F.W. (2021). *Ik kan denken/voelen wat ik wil*. Pearson Benelux. https://www.pearson.com/nl/nl_NL/hoger-onderwijs/catalogus/psychologie-sociaal-werken-sociologie/ik-kan-denken-voelen-wat-ik-wil-30e-editie.html

7. Preventie

De leerlingen in de C+ groepen hebben een zeer moeizame schoolcarrière achter de rug. Voorkom dat meer hoogbegaafde leerlingen in de knel raken. Dit kan bijvoorbeeld door de ouders standaard voorafgaand aan het eerste schoolbezoek een vragenlijst te laten invullen over de ontwikkeling van hun kind, en vervolgens na 4 tot 6 weken de leerkracht diezelfde lijst te laten invullen. Op basis hiervan kunnen ouders en leerkracht hun bevindingen bespreken.

Toelichting

Treed als samenwerkingsverband preventief op om te voorkomen dat leerlingen vastlopen. Niet alleen wordt de kinderen en hun familie hiermee veel ellende bespaard, maar het levert de samenleving ook vele voordelen op.

Meer informatie: Mooij, T. (2021). *Schoolontwikkeling 'Optimaliserend Onderwijs' voor elke leerling Handleiding voor leerkrachten / docenten, begeleiders en ouders*. <https://kenniscentrumvoormakkelijkerenden.nl/wp-content/uploads/2022/04/20210505-Schoolontwikkeling-Optimaliserend-Onderwijs-voor-elke-leerling.-Handleiding.pdf>

6.3 Beantwoording vraagstelling

Op basis van het voorgaande wordt kan de onderzoeksvraag

Welk effect heeft het aanbod in de C+ groepen (groep 2, schooljaar 2020-2021) van De Bonte Vlinder op hoogbegaafde leerlingen en hoe kan dit aanbod worden geoptimaliseerd?

als volgt beantwoord:

Het aanbod in de C+ groepen (groep 2, schooljaar 2020-2021) van De Bonte Vlinder heeft een (zeer) positief effect op de leerlingen.

Wat betreft hun cognitieve, sociale, emotionele en persoonlijke ontwikkeling hebben alle leerlingen zich goed ontwikkeld of in ieder geval (grote) verbeteringen laten zien. Vooral de scores op spraak-taal- en rekenniveau zijn uitstekend, maar ook de scores op sociaal-communicatief en (senso-)motorisch niveau zijn sterk verbeterd.

Het aanbod in de C+ groepen is voor veel van de leerlingen passend, maar niet voor alle. Zes leerlingen geven aanwijzingen dat zij baat hebben bij aanpassingen in het aanbod.

Op basis van het onderzoek worden de volgende aanbevelingen gedaan:

1. Continueer de C+ groepen
2. Stel een helder vervolg-plan van aanpak op;
3. Zorg voor evenredige verhouding jongens – meisjes;
4. Zorg voor meer cognitieve uitdaging
5. Wees alert op slaapproblemen door stress;
6. Leer helpende gedachten aan;
7. Voorkom vastlopen van leerlingen door preventie.